

Egyetemünk díszdoktora lett

**Dr. Hertha Firnberg és
Dr. Pach Zsigmond Pál**

Díszdoktoravató ünnepi ülést tartott az egyetemi tanács október 19-én. Az alkalom ünnepélyességét az is emelte, hogy helyszíne az újjávarázsolt III. előadó volt. Az egyszerűen díszes faburkolatú díszterem igazán méltó otthont ad ezúttal a hasonló ünnepi eseményeknek.

Az egyetem rektorának, tudományos rektorhelyettesének és dékánainak bevonulása és a Himnusz után *Zalai Ernő* tudományos rektorhelyettes nyitotta meg a tanácsulást, köszöntötte a doktorjelölteket és a vendégeket. Ismertette az egyetemi tanács határozatát, amelynek értelmében kiemelkedő, nemzetközi jelentőségű tudományos tevékenysége és az egyetemmel fenntartott kapcsolatai elismerésképpen tiszteletbeli doktori címet adományoz *Dr. Hertha Firnbergnek* és *Dr. Pach Zsigmond Pálnak*.

Meleg szavakkal köszöntötte *Zalai Ernő* a két díszdoktorjelöltet születésnapja alkalmából is: *Hertha Firnberg* a közelmúltban nyolcvanadik születésnapját ünnepelte, *Pach Zsigmond Pál* pedig hetven éves volt nemrégiben.

Hertha Firnberg tudományos életrajzát *Jeszenszky Géza* dékán ismertette, majd *Csáki Csaba* rektor és a dékánok sorban kézfogással erősítették meg a díszdoktorrá fogadás tényét. Ezek után *Hertha Firnberg* előadása következett. Ezt követően *Pach Zsigmond Pál* szakmai pályafutását ismertette *Jeszenszky Géza*, a rektor átadta a díszdoktori oklevelet *Pach Zsigmond Pálnak* is, aki ezután szintén előadást tartott.

A bensőséges ünnepség a Szózzattal ért véget.

Sajnálattal láttuk, hogy egyetemünk oktatói és hallgatói közül milyen kevesen, alig több mint egy tucatnyian jöttek el az ünnepségre.
(A díszdoktorokat a 3-4. oldalon mutatjuk be.)

Kétes távolba mereng

Fotó: Rózsa Gábor

A MARX KÁROLY
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

KÖZGAZDÁSZ

Botrány a menzán. Menedzser-igazgató január 1-től.

- Vezetői értekezlet -

Előléptetési javaslatok

A dékánok javaslatait figyelembe véve a vezetői értekezlet a következő személyek számára javasolta egyetemi tanári pályázat kiírását: *Lőrinczné Istvánffy Hajnal, Liska Tibor, Forgó Ferenc, Mandel Miklós, Kővári György, Gábor R. István és Meszényi György*; docensi pályázat: *Gedeon Péter, Kádas Sándor, Sziráczky György, Abaffy József, Gönczi Barnabás, Bencze Ildikó, Friedrich István, Simon András, Sipos Zoltán, Zsolnai László, Surányi György (mellékfoglalkozású) és Abel István*. A címzetes egyetemi tanári javaslatok között szerepelt: *Futó Iván* és *Neményi*

Vilmos. A rektor felhívta a dékánok figyelmét arra, hogy érdemes a címzetes egyetemi tanári kinevezéssel jobban élni, mert ez elősegíti a legkiválóbb szakemberek egyetemhez kötődését.

Az egyetemi menedzserigazgató ügyének előterjesztése kapcsán a vezetői értekezlet egyetértett abban, hogy az intézménynek sürgősen szüksége van egy vállalkozóképes személyiségre; aki alkalmas arra, hogy az egyetemi gazdálkodás lehetőségeit hatékonyan kiaknázza.

Az új igazgató mellé szükségeltetik egy szűkkörű igazgatósági felügyelet amelybe beletartozik a gazdasági

főigazgató is egyébként pénzügyileg a GH-hoz tartozna.

Bozzay László a javasolt személy

A rektor a menedzselési feladatok ellátásával *Bozzay Lászlót*, egyetemünk főmérnökét jelölte ki, aki 1990. január 1-vel kezdi meg működését.

A menedzselési feladatok konkrét és részletes kidolgozására, a hovatartozás és a hatáskörök megállapítására kapott megbízatást *Monek Lászlóné* főigazgató és *Bozzay László* főmérnök.

Az egyebek tárgyalása során *Dobrovits Iván* rektorhelyettes elmondta, hogy az egyház levélben a kerületi tanácson keresztül arra kérte az egyetemet, hogy helyezze vissza a Ráday utcai oktatási épületre a keresztet (korábban egyházi épület volt). Tekintettel arra, hogy nem műemlék jellegű a szóbanforgó épület a kérés nem indokolt.

Csáki Csaba rektorhoz a Műegyetem rektora intézett levelet, amelyben jelezte igényét a Zsil utcai tornatermekre, miután pénzügyi okok miatt saját sportlétesítményük építése elakadt, illetve ez utóbbihoz kérte az egyetem támogatását. A rektor hangsúlyozta, hogy a tornaterem megállapodás szerint egyetemünk használatába került, s ennek szellemében, saját beruházás keretében folyik a felújítás.

(Folytatás a 16. oldalon)

Közép-Európa-i diákkonferencia a Rajkban

"Semmi sem pótolhatja az emberek közötti közvetlen kapcsolatokat, különösen ha a hivatalos oktatás nem, vagy csak alig biztosít erre lehetőséget" – áll a Rajk Szakkollégium "Közép-Európa 2000 után" című konferenciájának angol nyelvű felhívásában.

A rendezvény kísérlet a régió jövőbeli gazdasági és társadalomtudományokbeli szakemberei között a kapcsolatok kialakítására, a különböző vélemények, álláspontok megismeretetésére, ütköztetésére, a régió lehetséges fejlődési útjainak számbavételére.

November 8-10. között lengyel, cseh, szlovák, osztrák, és szlovén egyetemisták találkoznak a Makarenkó utcában, hogy Közép-Európa országai közötti gazdasági kapcsolatokról, az együttműködés társadalmi és politikai feltételeiről, Közép-Európa és az Európai Közösségek kapcsolatairól tanácskozzanak.

A Liska-modell megvalósul ?

Liska Tibor, akit foglalkozására nézve legtöbbször profétának tartanak, néhány évvel ezelőtti átütő sikeres vitorlázása után újra eszmecserére hív mindenkit. Mindazokat, akiket érdekel egy módszer, aminek kísérleties hasonmásával egyesek degeszre keresik magukat az Egyesült Államokban. E hasonmás bemutatását ígérte az első előadás meghívója.

Egy új üzletitípus

Tulajdonképpen egy új üzletitípusról van szó – tudhattuk meg Pálos Györgytől, aki a Világ augusztus 24-i számában megjelent cikke nyomán ismertette a dolog lényegét.

Egy fickó Amerikában észrevette, hogy akiknek sokféle befektetésük van, sok ágazatban, sok üzletben vannak jelen, azoknak megéri olyan bizniszbe is beszállni, amelyek rendkívüli hasznot ígérnek rendkívüli kockázatvállalásért. Úgy döntött kipróbálja a dolgot és a nyolcvanas évek, az elektronikai forradalommal megszülető tőkeszegény, de nagyon innovatív vállalkozók megjelenése meg is hozta számára a sikert.

A dolog lényege abban áll, hogy ambiciózus és jó referenciákkal rendelkező vállalkozók számára összegyűjti a hitelezők egy körét. Mivel így kicsi

alaptőkével, ugyanakkor hatalmas adósságállománnyal ren-

Liska Tibor

Pálos György beszélt az új amerikai módszerről

delkező vállalat jön létre a hitelezők csak akkor vállalják a kockázatot, ha a vállalkozó rendkívüli hasznot ígér. Az eredmény: ezek a cégek szignifikánsabban hatékonyabbak, mint az ágazatuk hozzájuk hasonlító RT-i. (És a zseniális feltaláló milliárdos lett a közvetítői díjakból.)

De, mi több, nemcsak erről

van itt szó. Hanem arról is, hogy ilyen vállalkozásokká alakítanak át lerobbant nagyvállalatokat. Zsenink kérésre becserkész bármely céget, egy bank segítségével felderíti, hogy a részvényesek mennyiért hajlandók azt eladni. Közben – az előbbiekhöz hasonlóan – hitelezőket gyűjtenek.

Ezután a bank megveszi a részvényeket és a felkérést tevő vállalkozó rendelkezésére bocsátja a pénzt, mégpedig az előbb említett nagyhozamú, nagy kockázattartalmú értékpapírok formájában, amelyeket az összegrúndolt hitelezők vásárolnak fel.

A régi tulajdonosok és

A tehetetlenség hatalma ellen

Liska valami nagyon hasonlót ajánl: olyan mechanizmust, amely minden a társadalomban meglévő vagyónrészt annak és csak addig juttat, aki/ameddig a legnagyobb értékesülést biztosítja.

Az évtizedekig perifériára szorult alkotó szenvedélyes szavakkal csatlakozott az előtte szólóhoz. Ezúttal igazából csak arra tellett, hogy kétségbe vonja a mindennapjainkat uraló bürokratikus és pénzügyi logika természetességét, hogy a mindannyiunkat megkeserítő tehetetlenség hatalma ellen szóljon. Személyes sorsa, a folytonos kizárattatás hatalomból, "szakértésből" hitelesítették szavait és szenvedélyét.

Társasjáték a híres modell

A Liska-team játékok, társas tanulási módszerek formájában is fel kívánja dolgozni a híres modellt. Ez legújabb kezdeményezésük, kísérletük. Azt remélik, így ránevelhető a jövő nemzedéke arra, hogy ne a hagyományos intézményekben, társadalmi mechanizmusokban gondolkodjék, cselekedjék.

Függetlenül attól, ki, mennyire tartja reálisnak, Liska közgazdasági szemlélete nagyon jó iskola. Minden egyetemistának érdemes megismerkedni vele.

K. S.

Dél-Koreában járt a rektor

A Koreai Köztársaság kormányának meghívására Csáki Csaba október 12-18 között Dél-Koreában járt. Ahogy egyetemünk rektora elmondotta; látogatásának három fő célja volt, egyrészt az egyetemközi kapcsolatok kiépítése és ápolása. Ennek jegyében Csáki Csaba több dél-koreai egyetemet is felkeresett.

A Yon Sei Egyetem Szöul legnagyobb magánegyeteme, ahol többek között közgazdasági, business school jellegű és angol nyelvű oktatás is folyik. Az egyetemhez egy úgynevezett Kelet-Nyugat Intézet is tartozik, ahol a Kelet-Európával kapcsolatos politikai és gazdasági kérdésekkel is foglalkoznak. A Yon Sei Egyetemen legkésőbb jövő áprilisban – ekkor tartják Buda-

pesten a második Korea-Hungary fórumot – konkrét együttműködési szerződést is kötünk. De már ebben a tanévben elindul az oktatók cseréje. Koreai diákok jövő januárban érkeznek először a Közgázra, míg egyetemünk diákjai ha ezt az anyagi lehetőségek is megengedik, remélhetőleg 1990 őszétől utazhatnak a Koreai Köztársaságba.

Csáki Csaba a legnagyobb állami egyetemen, a szöuli Nemzeti Egyetemen is járt. Ennek a Yon Sei-nél kevesebb nemzetközi kapcsolata van, de úgy néz ki, egyetemünk velük is rendszeres kapcsolatot épít ki. Oktatók-hallgatók cseréjére itt is sor kerül. Egyetemünk rektora több fontos politikai jellegű

találkozón is részt vett; így tárgyalt a dél-koreai miniszterelnök-helyettesével, külügyminiszter-helyettesével és Ro Te Vu elnök politikai főtanácsadójával. Ezek az eszmecserék főleg a magyar-koreai gazdasági és politikai kapcsolatok lehetőségéről, valamint a dél-koreai államfő közelgő magyarországi látogatásának előkészületeiről esett szó.

Végül, de nem utolsó sorban gazdasági programokat is szerveztek rektorunknak. Csáki Csaba meglátogatta a világhírű Samsung gyárat és a Szöultól 500 kilométerre fekvő Pohang acélművet. Agráripari szakemberekkel is beszélgetett, valamint a dél-koreai agrárfejlesztés

tési központban mezőgazdasági témájú előadást tartott.

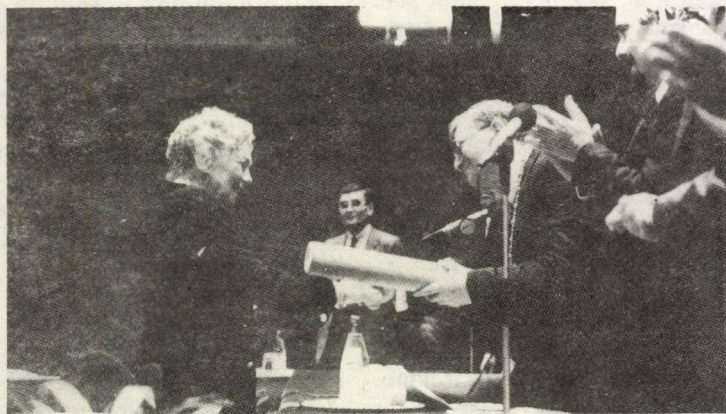
A rendkívül zsúfolt hat napba még egy, a magyar-dél-koreai politikai, gazdasági és egyetemközi kapcsolatok lehetőségéről adott rövid televíziós nyilatkozat is belefért. A vezető dél-koreai külpolitikai hetilap munkatársa pedig mintegy kétórás interjút készített Csáki Csabával elsősorban a kelet-európai változásokról.

A rektor azt is hangsúlyozta, hogy nagy örömmel fogadta a közgazdos diákok kezdeményezését, miszerint Magyar-Koreai Baráti Társaság alakul. Ennek munkáját Csáki Csaba pártoló tagként kívánja segíteni.

R. I.

DÍSZDOKTORAINK

Dr. Hertha Firnberg

1909. szeptember 18-án született Bécsben, körzeti orvos gyermekeként. Érettségi után a bécsi és a vfreiburgi (Németország) egyetemen jogi, közgazdasági és társadalomtörténeti tanulmányokat folytatott. 1926-ban belépett a szocialista középiskolások szervezetébe. 1928-ban az Osztrák Szociáldemokrata Párt tagja lett.

1936-ban gazdaságtörténetből doktorált. Bölcsészdoktori (Dr.phil.) disszertációjának témája: "Bérmunkások és szabad bérmunka a középkorban és az újkor kezdetén – adalékok a németországi agrárbérmunka történetéhez". A doktorátus megszerzése után átmenetileg szabadfoglalkozású újságíróként, majd egy kiadó, a Mode Verlag vezetőjeként dolgozott.

1946-tól 1948-ig a Bécsi Egyetem Gazdaság- és Kultúrtörténeti Szemináriumán működött könyvtárosként, miközben statisztikai tanulmányokat is folytatott. 1948-tól 1969-ig az alsó-osztriai Munkás- és Alkalmazotti Kamara vezetőjeként és a statisztikai osztály vezetője volt. Közben számos publikációja jelent meg társadalmi kérdésekről.

1959-ben lett a parlament felsőházának, a Szövetségi Tanácsnak (Bundesrat) tagja. 1959 és 1970 között tagja volt az Európa Tanács Tanácsadó Testületében működő osztrák küldöttségnek. 1963-tól országgyűlési képviselő, s emellett különböző egyéb parlamenti funkciókat is betöltött: a Menekültügyi és Demográfiai Bizottság alelnöke, a Belügyminisztérium politikai menedékkjoggal foglalkozó konzultatív bizottságának tagja, az SPÖ nőszervezetének elnöke, az SPÖ alelnöke, valamint az Egészségügyi és Szociális Bizottság alelnöke volt. Jelentős szerepet játszott a nők jogiáért folytatott küzdelemben is.

1970-től 1983-ig tudományos és kutatási miniszterként tevékenykedett széleskörű elismerés közepette. Nagy szerepe volt az oktatási rendszer megreformálásában. Közben 1979-ben és 1982-ben egy-egy ENSZ-konferencia elnöke volt.

Tagja többek között az Osztrák Szociológiai Társaságnak (amelynek egy ideig alelnöke is volt), a Ludwig Boltzmann Társaságnak, a Művészeti és Tudományos Intézetnek, valamint az Amerikai Tudományos Társulatnak.

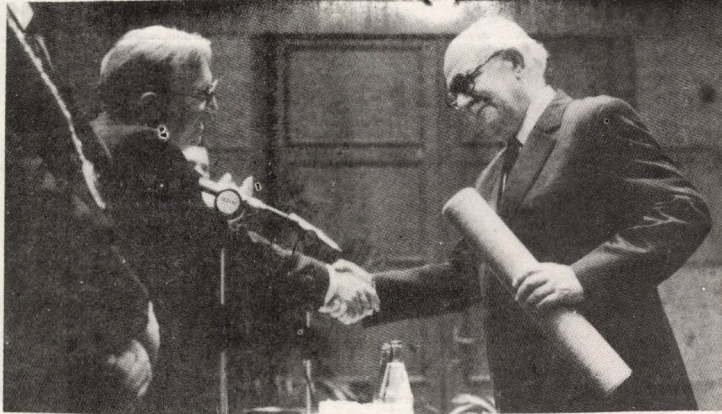
Több magas osztrák és külföldi kitüntetés tulajdonosa. Számos tudományos publikációja jelent meg. Például: "Az alsó-osztriai munkások szakmai pályája és szakmai sorsa", "Az osztrák szocialista struktúra lényege és változása", "A nők Ausztriában", "Az alsó-osztriai diákok szociális származása", "A bécsi társadalmi mobilitás problémájáról", "Új eredmények az öregekkel foglalkozó kutatás területén" stb.

"Súlyos a felelősségünk Európa jövőjéért"

"Különleges és felejtethetlen számomra ez a mai nap – kezdte előadását Hertha Firnberg –. Óriási öröm és nagy kitüntetés ez a díszdoktori cím, úgy érzem, családtaggá fogadtak ezzel az egyetemen." Ezek után előadásában az országainkat összekötő múlttól és jövőről beszélt Firnberg asszony, azzal kezdve, hogy Magyarország és Ausztria kapcsolata sok évszázados múltra tekint vissza, s e múltat ápolnunk kell. Az első világháború után az Osztrák-Magyar Monarchia széthullott, s a két ország útjai elváltak. Hitler halálos és tragikus kimenetelű po-

litikájának elsődleges célja az európai országok szétzúzása volt, s a második világháború után gazdaságilag és politikailag megosztott Európában kellett élnünk. A hidegháborús időszak sajnos nem tette lehetővé, hogy a kapcsolatokat a korábbi intenzitással tartsuk fenn, de megakadályozni nem tudta a kelet-nyugati tudományos együttműködést. A tudomány ugyanis eredendően nemzetközi, a tudományban nincsenek falak, nincs helye ideológiai megfontolásoknak és türelmetlenségnek.

(Folytatás a 4. oldalon)

Dr. Pach Zsigmond Pál

A most 70 éves Pach Zsigmond Pál akadémikust a tanári tevékenység nemcsak a múltban, hanem a jelenben is szoros szálakkal fűzik egyetemünkhöz. 41 évvel ezelőtt fiatal tanárként látott hozzá, hogy megalapozza a gazdaságtörténeti oktatást a Közgazdaságtudományi Egyetemen, és egyúttal megszervezte a gazdaságtörténeti tanszéket.

1948 és 1967 között Pach professzor amellet, hogy tanár és tanszékvezető volt, a kari tanács, az egyetemi tanács tagjaként tevékenyen részt vett az egyetem irányításában, majd 1963 és 1967 között egyetemünk rektora volt. S bár 1967 óta Pach akadémikus nem főállású, hanem mellékállású professzora egyetemünknek; elmondható, hogy a tanítás számára soha nem vált mellékes dologgá. Oktató tevékenysége mindmáig nem vesztett aktivitásából, intenzitásából.

Pach professzor széles skálájú tudományos munkásságának elismerését számos magas tudományos és állami kitüntetés fémjelzi. Ennek különösen jelentős eleme az, hogy a magyar gazdaság történetét Európa – és az azon kívüli világ – más országainak, régióinak történetével összehasonlítva, széles nemzetközi folyamatok keretében tárta fel, mutatta be. A komparatiztika gyümölcsöző tudományos alkalmazása mellett nem kisebb értékű ennek az oktatáson keresztül kisugárzó hatása sem. Közgazdászok nemzedékeinek mintegy 20 ezer főnyi tömege kezdte el tanulmányait úgy, hogy Pach professzor előadásai világosan bizonyították: Magyarország történelme csakis Európába, a világtörténelembe ágyazva szemlélhető reálisan.

Pach akadémikus tudományos szervezői tevékenysége szorosan kötődik az MTA Történettudományi Intézetéhez, melynek évtizedekig igazgatóhelyettese, majd igazgatója volt. Sok fontos kezdeményezése közül is kiemelkedik a magyar történettudomány félévszázados produktumát összegző nagyszabású mű, a 10 kötetes Magyarország története, melynek főszerkesztője, munkálatainak irányítója a mai napig. Tudományos szervező munkája az Akadémia alelnöki tisztében hosszú évekig átfogta a társadalom- és történettudományok egész területét.

Pach Zsigmond Pál tudományos munkássága széles körű nemzetközi elismerésnek örvend. Ennek legkiemelkedőbb bizonyítéka, hogy a Nemzetközi Gazdaságtörténeti Társaság elnökévé választotta, s e tisztében rendezte meg a gazdaságtörténetészet 1982. évi, budapesti nagysikerű 8. világkongresszusát, melynek egyik szónoka volt. Elnöki időszakának lejártával a Nemzetközi Gazdaságtörténeti Társaság örökös tiszteletbeli elnöke lett.

Magyarország a kora-újkori világgazdaságban

Mielőtt megkezdte volna "Magyarország a kora-újkori világgazdaságban" című székfoglaló előadását; Pach Zsigmond Pál röviden németül reflektált arra, miért jelent számára külön megtiszteltetést az, hogy Hertha Firnberggel egy időben kapja a díszdoktori címet.

Hiszen, mint kiderült, Firnberg asszony és Pach akadémikus első mestere; Alfons Dopsch, illetve Domanovszky Sándor igen jó személyes és tudományos kapcsolatban állt egymással. Nem véletlen tehát, hogy Pach Zsigmond Pál tanul-

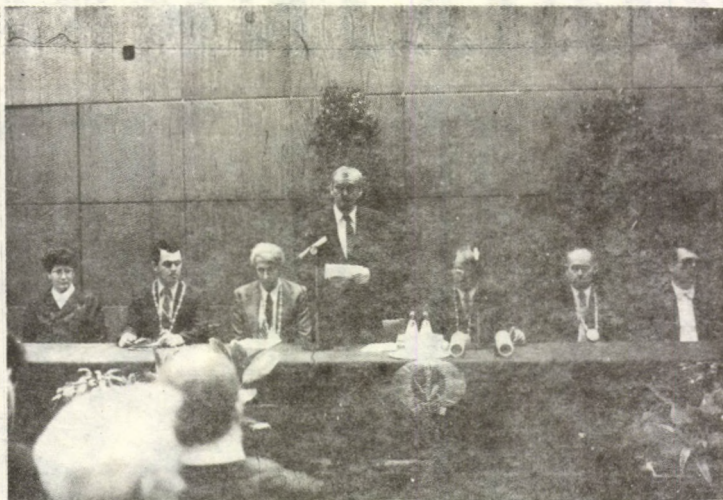
mányaiban nem egyszer hivatkozik Dopsch műveire, sőt Firnberg asszony egyik munkájára is.

Előadása elején Pach Zsigmond Pál hangsúlyozta, hogy a modern világgazdaság XVI-XVII. századi kialakulására vonatkozó hagyományos okfejtés néhány lényeges kiegészítésre szorul. Ugyanis ez a folyamat nemcsak a gyarmatosító-gyarmat viszonyra, hanem a középkelet-európai országokra is kiterjed.

(Folytatás a 4. oldalon)

(Herta Firnberg előadásának folytatása)

E korszak után, a közelmúltban az európai országok ismét mindent megtettek azért, hogy tudományos és kutatási politi-

kájukat szoros kapcsolatba hozzák. Magyarország és Ausztria az elsők között volt ebben a folyamatban, s e példaerejű viszony jótékony hatást fejtett ki a többi ország kapcsolataira is. Ma már nem csak egyes tudományos intézetek, kulturális központok, egyedi akciók teremtenek kapcsolatot, hanem eljött az ideje az államok közötti kulturális, tudományos-technikai együttműködésnek. Az elmúlt húsz évben erősödtek az egyetemek, tudományos intézetek közti testvérkapcsolatok, egyezményt kötöttek országaink az egyetemi diplomák kölcsönös elfogadásáról is. A tudományos együttműködés szoros hálózata jött létre, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy a júniusi bécsi technikai világkiállítás alkalmából 44 magyar kutatóintézet képviselte Magyarországot.

"Meg vagyok győződve arról – folytatta Firnberg asszony –, hogy Ausztria és Magyarország helyes úton jár, amikor erősíti kapcsolatait, és ezzel a jövőt is szolgálja. Európa drámai politikai változások előtt áll. Örülök, hogy ezekben a napokban Magyarországon lehetek, s megál-

lapíthatom, hogy – mint már annyiszor – Magyarország most is úttörő szerepet vállalt az új gondolkodási mód és a szabad-

ság érdekében a vasfüggöny lebontásával, az általános emberi jogok alapvető tiszteletben tartásával, a politikai menekülteknek adott segítséggel, a pártkongresszuson, a parlament legutóbbi és jelenlegi ülésén történekmel –, hogy csak néhány jelentős változást említsek. Hertha Firnberg szerint ez ma már nem kívánság, hanem valóság Magyarországon, de az is kétségtelen, hogy az ország súlyos folyamat kezdetén tart, soha nem tapasztalt átalakulások mennek végbe, s ez kihívásokat jelent. Egyetlen ország sem változtatható meg a helyzet gazdasági, szociológiai, politológiai elemzése, a tudomány kínálta alternatívák nélkül.

"Ausztria és Magyarország Kelet-Európa szívében fekszik, Európa jövője múlik rajtunk, és felelőségünk is súlyos a kontinens jövőjéért. Reménykedem abban, hogy az együttműködést, a demokráciát és a szabadságot zászlónkra tűzve képesek leszünk megoldani az előttünk álló feladatokat. Legjobb kívánságaimat fogadják önök is ehhez a munkájukhoz" – fejezte be előadását Hertha Firnberg
M.G.

(Pach Zsigmond Pál előadásának folytatása)

Azzal egyidőben, hogy kialakulnak a kontinensek közötti kereskedelmi kapcsolatok; az Európán belüli forgalom sem lankad, sőt sokszorosára emelkedik.

Az új típusú, Európán belüli piaci kapcsolatok hatása úgy érvényesül, hogy Kelet- és Nyugat-Európa között agrár-ipari munkamegosztás alakul ki; úgy, hogy Közép-Kelet-Európa agrár jellegű részvétel a régióban nem eredményezi a gazdasági szerkezetváltást, a mezőgazdasági exportágazatokhoz kapcsolódó iparosítást vagy a mezőgazdaság kapitalizálódását.

Így a kontinens keleti része maga is több tekintetben háttérre lett a tengeren túli területeket gyarmati módon kiaknázó nyugat-európai központ tőkés irányú fejlődésének.

Ezt az összefüggést Pach Zsigmond Pál Magyarország példáján közelebbről is tárgyalta. Többek között azt is megállapította, hogy valamely ország mezőgazdasági termékek és ipari nyersanyagok kivitelére specializálódása nem válik feltétlenül a gazdasági elmaradottság forrásává.

A XIX-XX. századi történelemben nem egy példa van arra, hogy ez az adott ország gazdaságában belső továbbgyűrűződést, úgynevezett multiplikátor hatást fejt ki. Így például a svéd és finn vas- illetve fa-export vagy a dán szarvasmarha export a megfelelő feldolgozó ipar fellendülését is eredményezte. De ez történt Magyarországon is, a gabonakiviteli konjunktúra világszínvonalú kapitalista malomipar kialakulásához vezetett.

Pach akadémikus rámutatott arra is, hogy a XVI. században bizonyos fokig hasonló fejlődés ment végbe: ezt egy sereg új kereskedelmi útvonal, bizonyos termékek új exportpiacainak kialakulásával támasztotta alá.

Elemelte azt is, hogy Magyarországon ekkor mely társadalmi rétegek voltak a gazdasági megélénkülés haszonélvezői: az alföldi mezővárosok

civisei, a módosabb jobbágygazdák, a szőlőtermelő városi polgárok, a bányavárosok vállalkozói. És a fejlődés felkeltette a külföldi tőke – elsősorban Fugger-ház – érdeklődését is.

A XVI. században többszörösére emelkedő mezőgazdasági terményárak pedig egyes földesurakat is arra ösztönöztek, hogy bekapcsolódjanak a gabona, a bor és a szarvasmarha piacra vitelébe.

Pach professzor azt is kifejtette, hogy a mezőgazdasági termények és egyéb áruk kereskedelméből származó pénztökek miatt nem váltak ténylegesen termelő tőkévé a főurak kezén: sajnos, ezeket a jövedelmeket főleg további földbirtokszerzésre, az udvari személyzet fenntartására, vagy haszontalan értékfelhalmozásra fordították.

Tehát a tőkefelhalmozási lehetőség, a mezőgazdaság kapitalizálásának esélye nem vált valósággá; sőt, a kedvező agrár-árak és külkereskedelmi cserearányok hosszabb távon történelmi hátránnyá váltak, hiszen éppenhogy a feudális agrárviszonyok újatermelődését, a jobbágyrendszer konzerválását segítették elő. Nem indult meg a belső iparosítás, a mezőgazdasági exportágazatokhoz kapcsolódó iparágak tőkés fejlődése sem.

Ami pedig a nemzetközi munkamegosztásba való agrárjellegű bekapcsolódás másik oldalát illeti: megnőtt a középkelet-európai országok nyugati importigénye az iparcikkeket, főleg a közszükségleti cikkeket illetően. Ez pedig szintén hátráltatta e régióban az iparfejlődést.

Pach Zsigmond Pál összefoglalásképpen megállapította, hogy a XVI. században a munkamegosztásba való agrárjellegű bekapcsolódás még pozitív jeleket is mutatott, de a XVII. századtól kezdve ennek inkább csak negatív hatásai vannak; és Magyarország gazdasága ennek révén csak a XVIII. század végén lendül fel újra.

R. I.

Dolláros hallgatók

Idegennek lenni idegenek között

Egy minisztériumi rendelkezés alapján egyetemünkön külföldi hallgatók is résztvehetnek a képzésben abban az esetben, ha havi 250 dollárt fizetnek az MNB-nek, amely összeget a bank részben átutalja az egyetemnek – forintban. Évente két-három ilyen hallgatója van a Közgáznak. Gondolom, érdekli a kedves olvasót, miért pont ide jöttek tanulni, és mi a céljuk az itt szerzett diplomával.

Tarkarét, háromgyásos kollégiumi szoba. A beszélgetőtársam Moni angol-kenyai elsőéves hallgató. Elég nehezen beszéli a nyelvet, néha angolra váltunk.

– Mit jelent az, hogy kettős állampolgárságú vagy?

– Kenyában lakom, de brit útlevellem van.

– Melyik városban laksz?

– A fővárosban Nairoibban.

– Miért éppen erre az egyetemre jöttél?

– Ez érdekes, mert a családnkban senki sem tanul kelet-európai országokban. Apámnak magyar vállalati kapcsolatainak, és annak alapján, amit mesélt, érdekesnek találtam az országot.

– Valamelyik testvéred is egyetemista?

– Igen, az egyik nővérem Angliában, a manchesteri, a bátyám egy amerikai egyetemen tanul.

– Visszatérve apádra, hogyan lépett a magyarokkal kapcsolatba?

– Van egy kis építővállalata, néhány üzeme...

– És a diplomát mire fogod felhasználni?

– Apámnál fogok dolgozni.

– Mint közgazdász, mit szeretnél tenni az országodért?

– Új technológiát, újfajta tudást kell bevinni a hazámba. Talán ez lenne a legfontosabb feladat.

– Miért, milyen most Kenya gazdasági helyzete?

– Nem túl jó, de Kelet-Afrikában még mindig a legjobb. Talán a turizmus, a szafari parkok sokat segítenek ebben.

– Milyen típusú iskolában tanultál?

– Gimnáziumban, majd letettem az O-level (kb. érettségi) vizsgát. A tantárgyak között szerepelt a közgazdaságtan is.

– Hogyan tetszik a jelenlegi képzés? Mi a véleményed a reformról?

– Maga a változás tetszik. Például az, amit előtte a pg-ről hallottam, az most teljesen más. Nagyon nehéz a mikroökonómia, szintúgy a matematika és a számítástechnika is.

– Mit szólna a tandíj mértékéhez?

– A nyugat-európai egyetemekhez képest nem sok. De talán a 90 dollár túl sok a kollégiumért, nem is szólva arról az 50 dollárról, amit az étkezési jegyekért fizetni kell. De hát ha jól akarok lakni...

– Hogyan sikerült itt beilleszkedned? Mi a véleményed az emberekről?

– Hát elég nehéz volt. Bár tavaly óta itt vagyok, hiszen egy évig nyelvet tanultunk. De még a hátralévő öt év alatt sem lehet szerintem teljesen beilleszkedni. Az emberek pedig? Van néhány kedves, de vannak rossz-

ulatúak is. Talán úgy is mondhatnám, hogy rasszisták. Ilyeneket mondanak: fekete vagy, buta vagy, menj csak vissza Afrikába, ott a helyed. De hát én csak tanulni jöttem ide...

– És végül egy könnyebb kérdés: voltak nehézségeid az éghajlat miatt?

– Voltak. Nyáron még egész jó, de télen... Már most, október közepén is fázom.

*

A Kinizsi utcai épületben ülünk együtt Khaled jordániai hallgatóval. Alacsony, mosolygós férfi, szívélyesen magyarul beszél. Nagyon sok a mondanivalója, de néha nyelvi korlátokba ütközik.

– Csodálkoztam, amikor megtudtam, hogy 25 éves vagy. Ez azt jelenti, hogy már más egyetemre is jártál előtte?

– Igen, de nem Magyarországon. Az érettségi után két szemesztert jártam egy gazdasági főiskolára Jordániában, azután két évig katoná voltam. Ezt követően Cipruson tanultam, egy közgazdasági egyetemen, de az nem felelt meg nekem, mivel a tanulmányaimat Angliában kellett volna befejeznem. Így Görögországba mentem egy olyan egyetemre, ahol hajóskapitányokat képeznek. Sajnos csak egy hónapig jártam oda, mert haza kellett utaznom, és így nem fejezhettem be az évet. Jugoszlávia volt a következő állomás, ahol szintén kapitánynak tanultam volna. Am ott azt mondták, hogy csak ösztöndíjjal tanulhatok, nincs önköltséges képzés. Ezután jöttem Magyarországra.

– Miért pont ide?

– A barátaimtól, akik itt jártak, sokat hallottam az országról, és persze földrajzórán is tanultunk róla. Azt mondták: Budapest a legszebb kelet-európai város. Ezért esett erre a választásom.

– És amikor megérkezted, mit csináltál?

– Mondhatom, nagyon jól kezdődött az egész: mivel nem ismertem senkit a városban, nem volt hol aludnom. Képzeld! Az első éjszakát a Nyugatiban töltöttem. Másnap bementem a minisztériumba érdeklődni. De ott is voltak nehézségek! Mivel nem tudott senki arabul, így a titkárnővel beszéltem – angolul. Megkérdezték, hogy mit akarok tanulni. Azt mondtam, hogy valamilyen kereskedelmi vagy üzleti pályát szeretnék választani.

Ezután küldtek ide, az egyetemre. Egy évig magyarul tanultam, illetve még matematikát, politikai gazdaságtant és történelmet is tanítottak. Eközben hallottam a Színház és Filmművészeti Főiskoláról. Visszamentem a minisztériumba, mondtam, ott szeretnék tanulni. Először kiragtak, mert azt hitték, hogy ösztöndíjas szeretnék lenni. De amikor megtudták, hogy önköltséges alapon, akkor megadták a főiskola címét. Elmentem oda, és elmondtam, mit szeretnék: filmrendezői vagy vágói diplomát. Azt válaszolták, hogy sajnos ez nem lehetséges, és mindjárt fel is ajánlották, hogy tanuljak a színészi vagy az operatőri szakon. De hát az nem nekem való! – mondtam. Azzal vigasztaltak, próbáljam meg 1990-ben, akkor talán indulnak ilyen szakok is.

– Tehát most a Közgázon vagy elsőéves. Ha visszamész, miután elvégezted az egyetemet, el ismerik-e a diplomádat?

– Ha sikerül elvégezni, akkor biztosan. Sőt, lektorálok, akkor Jordániában akár valamilyen minisztériumban vagy nagyvállalatnál vezető állást is kaphatok.

– Talán nem vagyok indiszkrét, ha megkérdezem: mit szólna ahhoz, hogy havonta 250 dollár a tandíj mértéke?

– Maga a 250 dollár nem túl sok, de a megélhetés igen drága. Például, ha azt nézzük, hogy 90 dollárt kellene fizetni a kollégiumért, hát akkor az nagyon sok. Ennyi pénzért akár egy telefonos lakást is bérelhetnék! Na meg ott van még az az 50 dollár, amit az étkezésért kérnének. Hát elég nevetséges, hogy csak körülbelül 1000 forint értékű menzajegyet adnának érte. Inkább otthon főzök, vagy valamilyen étteremben eszem.

– Ha nem vagy kollégista, akkor most hol laksz?

– Az egyik barátomnál, de sajnos ott nem tudok tanulni. Így most, a vizsgaidőszak előtt az a legnagyobb feladatom, hogy valamilyen lakást keressek. Remélem, azért valaki tud majd segíteni.

– Miért nem próbálkoztál a KISZ-bizottságon?

– Voltam én ott, de nem tudtam semmit sem találni. Képzeld! Az orrom alatt dugtak egy dossziét, ami tele volt papírcetlikkel. Teljesen olvashatatlanok voltak! Hogy tudnám én, külföldi elolvasni a csunya kézírását? – Vannak egyéb problémáid is a

nyelvel?

– Sajnos igen. Elég nehéz nyelv a magyar. Bementem az első előadásra, és ott az egészről csak annyit értettem, hogy jónapot és hogy viszontlátásra! Persze, hogy nem értettem semmit, mert egy csomó idegen szót mondtak. A szemináriumokon pedig, ha a tanár viccel, nem értem, mi a vicc, és mi az, ami komoly. Na és a tanulás! Nem könnyű azután magyarnyelven tanulnom, hogy már előtte arabul, görögül és angolul is tudtam! Néha össze is keverem a szavakat. Sajnos, ahogyan magyarul tanulok, úgy felejték el görögül. Pedig már egészen jól beszélttem azt a nyelvet is. Az is nagy problémám még, hogy mivel hét éve érettségiztem, eléggé elfelejtettem a matekot. Úgy gondolom, irreális, hogy tőlünk is ugyanazt az átlagot követeljük meg, mint a magyaroktól. Pedig mennyivel nehezebb a hármas átlag elérése nekünk! Ha pedig ez nem sikerül, akkor csak főiskolai oklevelet kapunk. Nem azért jöttem ide külföldre, hogy csak egy főiskolát végezzek el!

– Mennyiben segíti vagy gátolja a beilleszkedést az itteni emberek viselkedése?

– Az emberek általában jószívűek, megértőek és szívélyesek. Bár vannak köztük olyanok is, akik nem szeretik az idegeneket, így engem sem. Hallomás alapján ítélkeznek rólunk, eléggé egyoldalúan. Azt mondják, jobb lenne, ha otthon tanulnánk. Persze jobb lenne nekünk is! Bár abból a szempontból nem rossz külföldön tanulni, mivel így legalább alaposan meg lehet ismerni az adott országot.

– Befejezésül egy személyes kérdés: mond, hogy él a családod?

– Tizen vagyunk testvérek, öt fiú, és öt lány. Én a nyolcadik vagyok a sorban. A testvéreim közül egy páran Szaud-Arábiában, illetve az Arab Emírségekben dolgoznak, szépen keresnek. Tőlük kapom a pénzt is. Apám már idős, túl van a hatvanon is. Van egy kis papírboltja, de most már nem dolgozik.

– Köszönöm a beszélgetést.

– Én is. Legalább elmondhattam mindazt, ami nekem problémát okoz. Talán így majd jobban tudnak segíteni bennünket, külföldi hallgatókat is.

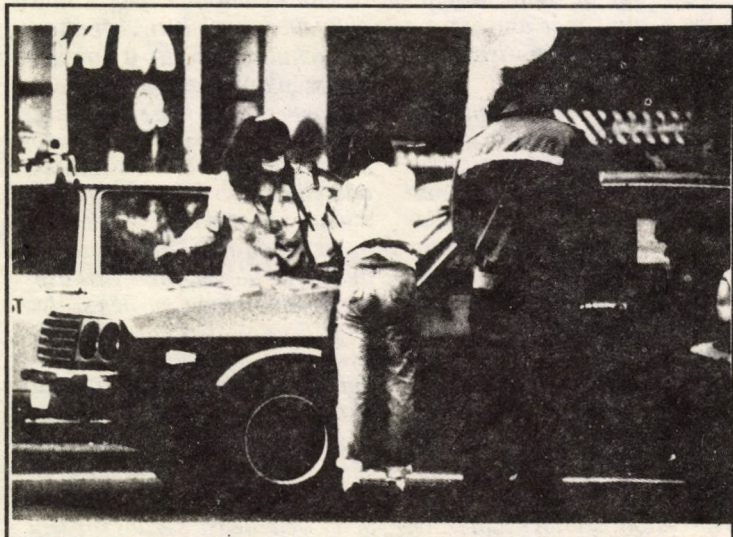
M. T.

Terítéken

az alapszigorlatok

Elkészült a II. éves hallgatók számára az egyetemi ágra kerülés kritériumaihoz tartozó alapszigorlatok tervezete. Ezt az alapozó képzés oktatási tanácsa október 26-i ülésén vitatja meg és hagyja jóvá. (Lapunk következő számában tudósítunk erről az eseményről.)

A hallgatói képviselők több módosítást is el akarnak érni a szigorlati rendszerben. Egy biztos: a módszertani alapszigorlat egyik pontját mindenképpen ki akarják vetetni a vizsgaszisztémából. Ez pedig a következő: "A szigorlati bizottság arra a megállapításra jut, hogy bár az összpontszám kisebb (vagy esetleg nagyobb) mértékben felülmúlja a > megfelelt < vagy a > kiválóan megfelelt < kategória alsó határát, a dolgozat összsképe nincs meggyőzően összhangban a magasabb minősítéssel, ezért bővebb információk szerzése céljából szóbeli vizsgát ír elő." Ez a pont, a legfinomabban fogalmazva is, a teljes szubjektívizmusnak nyitna teret.

Nagy várakozással tekintetem a pénzügy tanszék nem-nappalis hallgatóinak meghirdetett fóruma elé. Legalább 15-en személyesen jelezték, hogy ott lesznek. Negyedmaggammal adtuk a végső létszámot. (Három harmadéves pénzügy kiegészítő).

A légkör végig vitázó volt, sok ellentmondó vélemény feloldás nélkül maradt, de négy óra múltán ezzel együtt szokatlanul szívélyes hangnemben végződött. Pontokba szedve igyekszem beszámolni a kérdéskörökről, végül két problémát részletesebben is kifejtve. Hallgatói képviselőként (meg egyáltalán hallgatóként) úgy hiszem, hogy a számomra vitás pontok kimondásával nem rontok hallgatói érdekeket.

Kezdem a jó hírekkel:

1./ Előadásorozatot indít a tanszék Korszerű pénzügyi kérdések címmel az összes évfolyam összes pénzügyes (és nem-pénzügyes) hallgatója számára. Az előadás- és vitasorozat szervezésében, lebonyolításában aktív hallgatói közreműködésre számít a tanszék. Lehet a meghívandó előadók személyére javaslatot tenni, az előadásokra kérdéseket összeírni, hallgatói véleményeket-kérdéseket képviselni, utólag írásban is értékelni, esetleg szakdolgozathoz kapcsolni az elhangzottakat, stb.

2./ Örömmel támogatná a tanszék a nem-nappalis hallgatók munkahelyeihez kötődő "üzemlátogatások", szakmai előadások, viták stb. látogatását, hallgatói szervezését.

3./ A jegyzetboltban nem kapható jegyzeteket, példátárakat, ha a könyvtárban sem lelhető fel, próbáljuk megszerezni a tanszék segítségét kérve. (mint most Riesz Miklós jegyzetét).

4./ A tanszéki vezetés örömmel venné, ha pénzügyes tankörönként 1-2 érdeklődő hallgató vállalkozna a tanszék és a hallgatók közötti közvetítésre, tájékoztatásra. Ez nyilván csíráját jelenthetné a hallgatók formális tanszéki képviselete kialakulásának.

Folytatom a meglepetésekkel:

5./ Felmerült, hogy hirdessen proszemináriumot is a pénzügy tanszék. Ez a dolgozatírási forma teljesen hiányzik a nem-nappalis oktatásban, főleg az első 1-2 évfolyam szaktárgynélküli időszakában. De milyen tematikával? Akár egyéni témakörökben, hangzott a hallgatói válasz. "Tömegoktatásban" erre nincsen lehetőség, válaszolta a tanszékvezető. Nem amerikai magánegyetemen vagyunk, hanem egy lerongyolódott pesti intézményben. Csak az összes hallgatót, a nagy többséget megmozgató akciónak lehet helye, ha van rá pénz.

6./ Hasonló megítélésre jutott az a javaslat, amely szintén az egyéni érdeklődés,

gondolkodás kifejlődésének segítségére vetette fel egyéni tanulási program témakörében konzultációk, nulladik dolgozatok lehetőségét (a felvételi után, majd később is akár minden év elején vagy vizsgaidőszakok lezárása után). Ilyesmire sajnos ugyancsak nincsen pénz a tömegoktatás keretében.

7./ Az egyetemen széles körben elterjedt vélemény mintájára a pénzügy tanszéken sem aktuális az oktatók hallgatói véleményezése. Miből válogasson a hallgató, ha nincs pénz szélesebb körű oktatói kínálat megfizetésére? Tizennégy estis hallgatónak belátható időn belül nem indítható két párhuzamos előadás különböző előadókkal. A tanszék nem tudna mit kezdeni a hallgatók ilyen jellegű visszajelzéseivel. Egyébként is hogyan itélhetné meg a hallgató az oktatóját? Ne tekintünk varázspálcának a hallgatói véleményezést.

8./ Pedig volna mit visszajelezni a tantárgyak szerkezetéről is. Például néhány

pénzügyi, számviteli alaptermék tisztázása nagyon hiányzik az első évekből, mindazoknak, akik nem a PFSZ-ről vagy szakközépiskolából jöttek.

9./ További illúzió, hogy közgazdasági egyetemi hallgatóként közünk lehetne az egyetemi érdekeltségi rendszerrel szóló információkhoz. Szó sincs még hosszútávon az egyetem piacosításáról a belső érdekeltségi rendszerben, legfeljebb csak kifelé – de melyik hallgató akarna fizetni? Egy zsetonrendszerben való gondolkodásért nem semmi értelme, mert az szimuláció volna. Nem támogatható, hogy hallgatók TDK vagy más céllal tanszéki segédlettel törjék a fejüket az egyetem belső érdekeltségi rendszerének piacosításán.

Végül egy sajnálatos hír:

10./ Volt még egy fekete leves is. A nyáron egy pénzügy kiegészítő hallgató kezdeményezte, hogy filozófia szigorlat helyett (17 éves változatlan jegyzetek, 20 éves tematika, titkos tételsor stb.) második pénzügyi szigorlatot vállalhassanak felvett szaktárgyakból, és így kiegészítő létükre ne csak a harmadik évben legyen majd szaktárgyuk. A válasz nemleges volt. Nincs rá lehetőség. De milyen előzmények után?

Versenyfutás az idővel

Nyugtalanul pillantok órára, pedig nem sietek. Aggódva hallgatom halk, ütemes ketyegését, amint a nagymutató fáradhatatlanul halad előre, s újabb körbe kezd. Összeráncolom homlokomban és nagyot sóhajtván tör ki belőlem: Csak el ne késsünk!

Igen, úgy hiszem Magyarország – mint már annyiszor a történelem folyamán – ismét versenyt fut az idővel.

Hiszem, ha hajdanán Mohácsnál nemes főuraink időben felismerték volna, hogy csakis összefogással lehet győzedelmeskedni a török felett, s ha Kállay miniszterelnök sem habozik annyit a háborúból való kiugrás kérdésében, akkor talán most máshol tartanánk. És a példák sorát még hosszán folytathatnánk.

Am a magyar, rendre elszalasztotta a lehetőséget. De mégis újra és újra felállt, talpon maradt és elérkezett egy újabb sorsfordulóhoz, ahol aztán ismét

elbukott. Valahová egy ilyen vízváltóhoz érkeztünk el megint.

És én azt mondom, hogy versenyt futunk az idővel, mert nekünk egy lehetőségünk van most: gyorsabban cselekedni, mint ahogy azt Gorbacsov ellenfelei teszik. Isten a tanúm, tiszta szívből kívánom ennek a nagy politikusnak a sikert. Am ahogy Churchill mondotta, a politikában szép dolog az igazság, de az erő többet ér! Azt hiszem, hogy ezt nem szabad szem elől téveszteni. Azaz haladni előre, s valahová oda eljutni, ahová már a halotti sztálini kéz sem tud kinyúlni.

Azt mondom, hogy versenyt futunk az idővel, mert gazdaságunk tartóoszlopai enyhén szólva rogyadoznak. Úgy tartják, okos ember más kárából tanul. Előttünk a jugoszláv, a lengyel példa, ahol ha nem is teljesen azonos okokból kiindulva, de gazdasági válság dühöng áruhiánnyal, vágató inflációval. Szakemberek véleménye szerint mi sem

– A kezdeményező egy kiegészítő hallgató a nyáron, júliusban keresett meg ötlettel. Én ugyan szerettem volna az egyetemen filozófiát tanulni, de ismertem a tényleges helyzetet. Gondoltam keressük meg Bánfi Tamást, a pénzügy tanszék vezetőjét. Ő kizárta a lehetőségét az ötletnek, de hangsúlyozta, hogy ez dékáni hatáskör, a pénzügy tanszék kapacitásán nem múlna.

– Zerkó Lajos dékánt csak augusztus végén találtam meg. A változó egyetemi légkörrel, a reformtervek szabadabb lehetőségeivel érveltem. Ő kérte a filozófia tanszék beleegyezését.

– A dologba beleegyezését adta ezután az általános társadalomtudományi kar dékánja Jeszenszky Géza és Valcsicsák Imre filozófia tanszékvezető helyettes is.

– Örömmel vittem a hírt a pénzügyi tanszék vezetőjének, hogy a kis valószínűség ellenére lám mégis megoldódott az ügy. Meglepetésemre ő a jogi lehetlenséget hozta fel, és felkereste Kupcsik József rektorhelyettest, aki igazat adott neki, ilyesmire az egyetemi tanács beleegyezése kellene, az pedig ez év novemberében ül össze.

– Fenti tanszéki fórumon még ezután az is felmerült, hogy a kiegészítő hallgathatnának félév filozófiát.

(Folytatás a 7. oldalon)

járunk már messze ettől, hacsak... Hacsak ki nem használjuk a közöttük és közöttünk lévő kis távolságot, fogalmazzunk úgy, kis időbeli haladékokat. Talán csak néhány év vagy hónap sanszunk van.

Félreértés ne essék eszem ágában sincs fejetlen rohanásra ösztökélni senkit, ám tehetetlenül figyelem a hatalmukhoz görcsösen ragaszkodó konzervatív és a reformerek harcát, miközben az óra ketyeg.

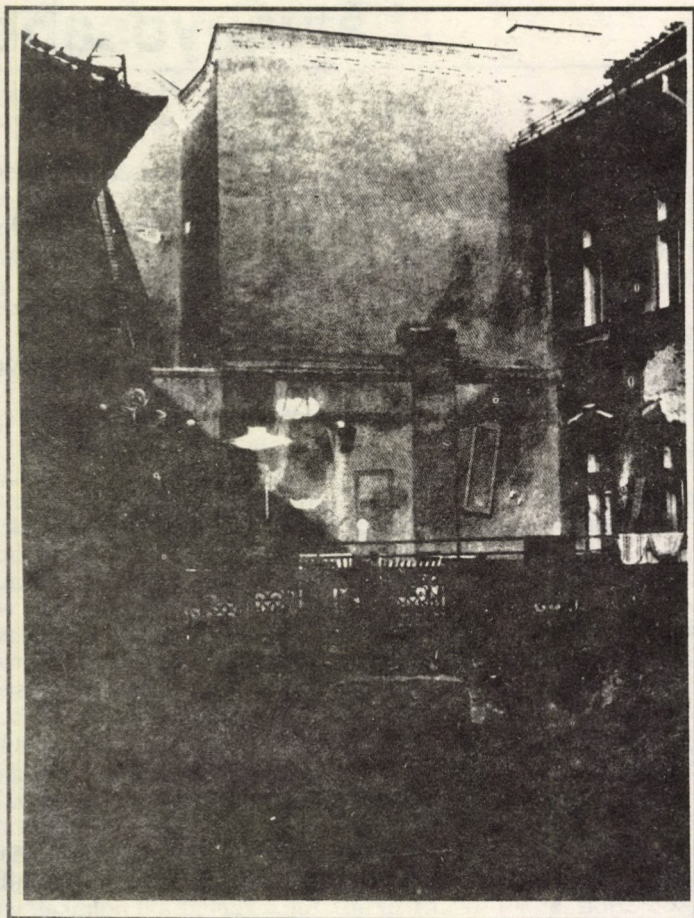
Pedig versenyt futunk az idővel, mert ha az előbbi két küzdőtéren lemaradunk, akkor az egyenlő lesz az összeomlással. S bizony ilyen szituációkban bevett történelmi gyakorlatnak mondható a visszarendeződés, az úgynevezett kemény vonal megerősödése.

Tehát az idő a maradiaknak dolgozik és mi reform érzelmű magyar emberek csak abban reménykedhetünk, hogy azok, akik ügyünket felelősséggel felvállalták időben cselekednek.

Takács Attila
MKKE egy. hallgató

Pénzügy tanszéki fórum

Új nevet a Rudas László díjnak!

Kari tanács

Az egyetem régi teljes létszáma, mintegy 2000-2500 diák fogja hallgatni a gazdálkodási kar keretében működő kurzusokat a reform teljes kibontakozása után. Ez a megállapítás vezette be a kar első tanács ülését.

A testület 1989/90 tanévi munkatervének vitája során több részkérdés került terítékre. Így például az, hogy bár a kar tanszékein párhuzamosan futó kutatások normális jelenségei a tudományos munkának, azt el kell érni, hogy egy-egy témát a hallgatók a terület legjobb képviselőjétől hallgathassák. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a reform tanterv nem lehet merev, a hallgatói érdeklődésnek szelektálnia kell – elsősorban az alternatív tárgyak között.

Többen felvetették, hogy a reform előrehaladásával oda kell figyelni arra, hogy a tanszékek közti terhelésbeli és ennek megfelelő bérezési aránytalanságok elmélyülhetnek: a hagyományosan kialakult bérarányok gyökeresen eltérhetnek az egy-egy tanszékre az új tantervben jutó feladatok arányától. *Mészáros Tamás* dékán elmondta, hogy a karon már történtek lépések a változások követésére. Egyes tanszékek évek óta nem kaptak fejlesztési lehetőséget az egyetemről, mások igen. (Az ipargazdaságtan tanszék például 2,5 státuszt adott le.) A néhány ezer forintos esetlegesen jogtalan differenciák meg fognak maradni, mert nincs olyan "kemény" ember-vezető az egyetemen, aki ezek miatt "belenyúlna" egy ilyen kényes kérdésbe, felülvizsgálatná sokak bérét stb.

Az ülésen felvetődött, hogy a fiatal oktatók számára kiírt Rudas László díj nevét, annak ellenére, hogy itt az egyetem alapítójáról kívántak megemlékezni a díj kitalálói, meg kellene változtatni. Olyasvalakiről kellene elnevezni ezt az elismerést, aki "többet tett az üzletért".

K. S.

(Folytatás a 6. oldalról)

Az egyetemi tanács kedvező döntése után januártól vehetnek fel a kívánt pénzügyi tárgyakat. A szigorlat léte a fontos, nem pedig, hogy másod vagy harmad évben teszik le.

– Kiderült, hogy ennek feltétele volna még, hogy az egyetemi tanács külön pénzügyi keretet adjon erre a pénzügyi tanszéknek. Jelenleg ugyanis fénymásoló papírra sincsen pénze a tanszéknek. Megvan hát végre a végső probléma? (Az egyetem nyomdájának vezetője a nyáron egy hasonló kérdésre határozottan kijelentette nekem, hogy van papírjuk elegendő, tanszéki-tanulmányi célokra.)

– Szautner Jánosné azzal vigasztalt, hogy a pénzügyi tanszék kapacitásától függetlenül sem lenne "etikus", ha csak a másodéves pénzügy kiegészések lenne módja a szigorlatváltásra, akár kísérletként is, márpedig az összes kiegészék 16 féle szaktárgyi szigorlatot kellene felkínálni. Tehát nem is csupán pénzügy tanszéki gondról van szó.

– Végül pedig elvileg éppen az a különbség a főiskola és az egyetem között, hogy a főiskola gyakorlat és szaktárgy orientált, az egyetem pedig szigorlatoztat általános társadalomtudományi ismeretekből is, adott esetben filozófiából (20 éves kipróbált tematikával 10-17 éves jegyzetekkel; 1989-17 = 1972, körül-belül). Megvan tehát az elvi alap?

Tudom, hogy fenti eszmefuttatás kétélű, hiszen ez a helyzet az egyetemen kényszerű. Újdonság csak annyi, hogy a hallgatók eddig erről nem irkáltak. De ha egyszer változás, reform van az egyetemen, akkor minden marad a régiben? Hogyan kellett volna hallgatói képviselőként a tőlem függetlenül felmerült hallgatói kezdeményezést ügyesebben támogatnom? Ráadásul többször is hallottam, hogy egyrészt az "érdekvédelmi mozgolódás" nem tesz jót az estiseknek, mert bezárhat kiskapukat, másrészt mert nincsen annak sok teteje...

A diáknak nincs történelmi tudata

Azaz nem tudja sokszor, hogy ami ellen fel kívánnak lépni, azt esetleg éppen korábbi

hallgatók kezdeményezték évekkor korábban, érvelt Bánfi Tamás (visszatérve a tanszéki fórumra). Erről nemcsak a hallgató tehet, hogy nem tudja. Még az egyetemi tanácsoknak sem készülnek jegyzőkönyvei (most is elmúlt 15 nap szeptember 14. óta, és nincs jegyzőkönyv), a hallgatók helyi érdekű ügyeiről még kevésbé készültek feljegyzések.

De minden bizonnyal a helyzet is változó. És változnak a hallgatók. Örültem volna, ha kivételes elbánást sikerül elérnie a pénzügy kiegészések a fenti ügyben, mert az bizonyára a kiegészítő tagozati tantervek újragondolásához vezetett volna. De nemcsak a kardinális változások segítése lehet a célja a hallgatói részvételnek egyetemi, kari, tanszéki szinten az oktatási folyamat szervezésében.

A hallgatói részvétel legfontosabb oka-célja az éppen akkor az egyetemen tanulók aktivitása, minél alaposabb bekapcsolása saját tanuláskuk feltevéleik az alakításába.

Másodszor ezzel is készülnek az egyetemen kívüli döntésrészvételi feladataikra.

Harmadszor segíthetik ezen tevékenységükkel az egyetemen az idejétmúlt, bürokratikus szervezeti reflexek megújulását, az oktatáscentrikusságot.

Negyedszer az oktatás rossz finanszírozási színvonala eleve nehezíti a hagyományos, rugalmatlan szervezési módszerek használatát.

Különösen szembeszökő az a viszonylag már ritkábban hallható vélekedés, miszerint az egyetem nem felelős a tanuló tanulási munkaóráinak jobb kihasználásáért. A tanulási munkaórák rossz hatékonysága pedig alapvető probléma a gyenge tanári fizetések, a hiányzó tárgyi feltételek mellett.

Ha tényleg nem fog piacodni az egyetem, akkor ez kevésbé lesz feltűnő, de ha mégis elmozdul a versengés irányába, akkor alapvető szempont lesz a hallgatók ellátása, minél intenzívebb, néha minél egyénre szabhatóbb ellátása, oktatása.

Fáy Árpád
estis HT-tag

"Túlgyőzte" magát a reformszövetség

Egyetemünk párttagságának MSZ(M)P kongresszusi küldötte volt Szarvas László, a politikaelmélet tanszék munkatársa. Hogyan látta belülről? Hosszú távra szól az ott kötött kompromisszum vagy gyorsan felbomlik?

– Számomra nem tűnik stabilnak ez a megegyezés. Mi is történt lényegében? Egyfelől a kongresszus kétségtelenül határozottan elhatárolódott az MSZMP egyfajta "kommunista" frazeológiával leöntött pártállami múltjától. Az új program, alapszabályzat és a vezetés összetétele is ezt támasztja alá. Ugyanakkor számos kompromisszumos elemet tartalmaznak a kongresszus dokumentumai, bár talán a vezetés személyi összetétele mutatja még inkább az alku határait. Voltaképpen azt mondhatnánk, hogy az első két napon elsöprő sikert aratott a reformszövetség. Olyan elemi erővel hangzottak el például a megyék küldötteinek új pártot követelő felszólalásai, hogy az MSZMP reformkommunista szárnya

nem tudott megjelenni, fölállni (leszámítva talán Berecz János néhány kísérletét). Hangsúlyozom: nem a szélsőséges, sztálinista frakciókról van szó, hanem a reformokat akaró, de magát mégiscsak kommunis-taként definiáló áramlatról.

A kompromisszumok gyengítik is az új pártot. A kongresszuson nem jutott idő arra, hogy megtárgyaljunk olyan konkrét kérdéseket, amelyek kapcsán ténylegesen megmutatkozhatott volna az új párt mássága. Az október 23-ával kapcsolatos állásponttal – legyen nemzeti emléknap – lényegében még egyetérttek. Amíg az események résztvevői itt járnak köztünk, addig nem igazán lehet kialakítani valamiféle ellentmondás- és görcsmentes viszonyulást ehhez a dátumhoz. A munkásorséggel kapcsolatban már nem teljesen tiszta a kongresszus véleménye, nem mondja ki a testület feloszlásának szükségességét, hanem a kormány hatáskörébe, a fegyveres erők illetékességi körébe utalja ezt a kérdést. A munkahelyi

szerveződéssel kapcsolatban pedig az egyértelmű igen mellett volt a többség, ami komoly támadási felületet nyújt az ellenzék számára.

Végül is tehát úgy vélem a választásokig kitart a jelenlegi "felállás", annak nyomán, az eredménytől függően ugyanis minden politikai erő átértékeli politikáját.

– *Tehát addig nem várható drámai fordulat?*

– Nem hiszem. A szélsőséges, magukat "kommunistának" nevező csoportok léte lejárta ezt a jelzőt s ez elriasztja a valódi, civilizált politikálásra képes kommunistákat a pártalapítástól. Ugyancsak emiatt valószínű, hogy a szocialista és kommunista álláspont között hezitálók vagy kimaradnak a pártból vagy a szocialista pártot választják. Ugyanakkor úgy vélem, hogy az MSZMP tagságának túlnyomó többsége megcsömörlött a politikától és a párton kívüliséget választja.

– *Egyetemi pb-titkárként ön viszonylag aktív szerepet játszott az elmúlt évek politikacsi-*

nálásában. Hogyan érte meg a volt pártja, az MSZMP megszűnését?

– Én tiszta szétválást szerettem volna: egy reformkommunista és egy szocialista utódpart születését. (Számomra a szélsőségek lemorzsolódása evidencia volt.) A létrejött kompromisszumról végül is azt mondhatjuk: így sikeredett. Természetesen átlépek az MSZP-be, ahol megkezdődik az alapszintű szerveződés, ott tagságot vállallok. Úgy vélem, ha végül ki is vonul a párt a munkahelyekről, bizonyos értelemben akkor is lesz munkahelyi politikálás. A különböző helyi döntéshozó testületekbe való delegálás ügyében bizonyosan megmozdulnak majd a pártok, illetve, ha munkahelyi pártszervezet alakítására nem, de bizonyos politikailag is kezelendő problémák mentén, úgynevezett párttagozatok alakítására lesz lehetőség. A felsőoktatás kérdése pedig ilyen probléma. Ahol hatalmi, politikai konfliktusok vannak, ott politikai "szervezkedés" is van.

K. S.

"Nyers elvtárs hibát vétett"

Révész Ferenc, a filozófia tanszék munkatársa meghívottként vett részt az MSZ(M)P kongresszusán. Ő így látta:

– Történelmi időket élünk, világtörténelmi folyamat megy végbe országunkban. Az MSZMP XIV. és az MSZP I. kongresszusa része és eredménye az átalakulásnak. A felgyorsult politikai folyamatok sokak számára követhetetlenek. Vannak, akik aktívan végig küzdik – mert még nincs vége – azt az átalakulást, amit a reformerők gyökeres fordulatként, radikális változásként tételeznek. A reformot nemcsak felvállaló, hanem érte nap mint nap küzdők másként élik meg a felgyorsult folyamatokat és a benne kialakult törékeny, esetenként időigényes átmeneti kompromisszumokat.

Érthető, hogy az MSZMP tajai számára idő kell, ameddig logikai és érzelmi kérdésekben is tisztázni tudja azt a fordulatot, hogy pártja kommunista pártból szocialista párttá alakult. Más dolog a kongresszus előtt elmélkedni, vitatkozni, mint utána, a döntés után felvállalni, kiállni egy eleddig a történelemben példátlan, rendhagyó párt-átalakulás mellett.

A kongresszuson a küldöttek mandátumuknak megfelelően képviselték az öket küldő párttagság véleményét és érvényre juttatták a programnyilatkozatban és az alapszabályban. Új pártot, típusában újat hoztak létre, a kongresszusnak ez a legfontosabb eredménye. Mert milyen párt volt az MSZMP? Önmagáról azt állította, hogy kommunista párt. Valójában miután egyetlen párt létezett az országban, magához vonzotta a közösségért tenni kész emberek tömegeit, szocialista eszmények alapján álló, demokratikus gondolkodású, kommunista meggyőződésű és nem utolsó sorban egy jobb, boldogabb jövőért sóvárgó embereket, de beléptek és jelen voltak az MSZMP-ben azok is akik úgy vélték, nekik itt a helyük, mert itt hallanak legtöbbször a dolgozó nép érdekeiről. Nem kevesen voltak azok is, akik úgy vélték, egyfajta előmenetelben vagy karrierben nem előnytelen ha MSZMP tagok. Hiszen a párt személyzeti politikája, kinyilvánított vezető szerepe a hatásköri listák az MSZMP-állampárt felé ösztönözték az embereket.

Így magát kommunista pártnak valló MSZMP tagságát tekintve gyűjtő párt volt, amely a demokratikus centralizmus révén, antidemokratikus módon, a kommunista-bolsevista elmélet és gyakorlat alapján zsákutcába vezette a társadalmat. Olyan államszocialista társadalmi berendezkedéshez vezetett az elmúlt több, mint 40 esztendő, amelynek egyesek, társadalmi csoportok számára voltak ugyan eredményeként elkönnyelhető értékei, a gazdaságban, annak alrendszerében is létrejöttek a múltéhoz képest eredmények, de összességében nézetem szerint úttvesztés volt, aminek következményeit most kell korrigálni egy vegyes tulajdonú piacgazdasággal, egy pluralista demokratikus jogállamisággal.

A kongresszus döntött, programnyilatkozatában kifejezésre juttatta, hogy

egyértelműen a demokratikus szocializmushoz vezető átalakítást tűzi zászlajára. Ezt a programot csak egy valóban szocialista párt tudja következetesen képviselni. És itt jelenik meg egy sokakat meggondolkoztató kompromisszum, ami nem kevés reformelkötelezett MSZMP-tagot hezitálásra készítet, amikor "átigazolását" gondolkodik.

Az egyik az a probléma, hogy a magukat "reformkommunistának" vallóknak helye van-e ebben a szocialista pártban. Nyers elvtárs ebben a kérdésben szerintem egyrészt hibát vétett, másrészt engedményt tett. Hiba az volt – szerintem –, hogy még nem választották meg elnöknek, de már elnökként nyilatkozott. El kellett volna hártania ebben a kérdésben az egyszemélyi állásfoglalást, nem azért csak, mert még nem választották meg elnöknek, hanem azért is – döntően – mert ebben egyszemélyben az elnök később sem dönthet.

Engedmény ez és így kompromisszum, mert nem vált világossá, hogy ez a párt viszi-e tovább az MSZMP vegyes párt tradícióját; a reformkommunista meghatározást csak mint egy személy fejlődési állapotát kifejező minősítést fogadják el sokan közöttünk – én is.

Problémát okoz sokak számára a kommunista mozgalom időtálló hagyományainak tisztázatlansága, olyan engedménynek tartják, amely a kelletnél szélesebbre tárja a szocialista párt kapuit. Hiszen kívánatos lenne a többpártrendszer keretei között, ha kommunista eszmeiségű párt szerveződne és ne a szocialista pártban tömörülne.

Úgy gondolom azzal, hogy a kongresszus állásfoglalásában lényegében az fejeződik ki, hogy a szocialista párt nem ideológiai párt egyet lehet érteni. Azonban szükséges lett volna világosabban és egyértelműbben tisztázni a viszonyát a marxizmushoz. Annál is inkább, mert itt olyan tradíciót változtatott meg a kongresszus, amely alapvető és a legdöntőbb kérdés volt az elmúlt évtizedek munkásmozgalmában, a szocialista és kommunista mozgalmakban egyaránt.

Mindezek és még más kompromisszumok azonban az új szocialista párt kialakításáért folytatott harc nagy eredményei mellett – én úgy gondolom – eltörpülnek, és a további viták, a Szocialista Párt fejlődése során történelmi epizóddá válnak. Ehhez azonban az első lépést úgy tudjuk megtenni, hogy ha a programnyilatkozat és az alapszabály lényegével egyetértők átigazolnak a Magyar Szocialista Pártba.

elhatárolást a közelmúlttól !

Ki mibe lép?

Felszabadulva a morális nyomás alól

Egyetemünk rektora, Csáki Csaba budapesti küldöttként vett részt az MSZ(M)P kongresszusán. Az itt történetekről alkotott véleményére, valamint az újonnan alakult párthoz való viszonyára voltunk elsősorban kíváncsiak.

– Nem szabad sem túl, sem alábecsülni a kongresszus jelentőségét! Régióta meggyőződésem volt, hogy a magyarországi politikai reform nem lehet teljes a párt-állam állam-pártjának az átalakulása nélkül. A kongresszust is valami ilyesfajta hangulatban vártam: vagyis számítottam arra, hogy az állam-párt meg fog szünni, a baloldali erők pedig újjászerveződnek a pluralista államformához igazodó formában. Magyarországon egy szocialista jellegű párt létjogosultsága nem vonható kétségbe. Ez a párt azonban már nem a párt-állam állam-pártja, hanem egy, az európai szocialista értékeket magáénak valló és elődjével csak bizonyos kontinuitást felvállaló párt kell, hogy legyen.

Köztudott, hogy az általam vezetett KB-albizottsághoz kapcsolódva Szabó Katalin (pg. tanszék vezető) irányításával egyetemünk oktatóinak kisebb kollektívája igen sokat dolgozott az új párt gazdasági programjának előkészítésén. Munkánk eredménye a Társadalmi Szemle különszámaként májusban széles köben hozzáférhetővé vált. Az ugyancsak a közreműködésünkkel készült programnyilatkozat-tervezet erre az anyagra jelentős mértékben épített. A programtervezetben új célokat próbáltunk kifejezni; így például feltétlenül szükségesnek tartottuk a proletárdiktatúra feladásának; egy új államforma, a parlamentáris pluralista rendszer szükségességének; a magántulajdon és a piac rehabilitálásának; a nemzeti szuverenitást előtérbe helyező, újfajta magyar külpolitikának a kimondását. Az MSZP-kongresszuson elfogadott programnyilatkozat ezeket a feltételeket teljesíti is; az általunk készített változattól bizonyos kompromisszumok eltérítették ugyan, de ezek az alapelveket nem érintették.

Amit viszont igencsak hiányoltam a kongresszuson: egy markánsabb elhatárolódást a múlttól és bizonyos platformoktól. Különösen a rövid pártnyilatkozatot nem tartom kielégítőnek. Ez a dokumentum nem határolja el világosan az új párt kereteit és nem ad megnyugtató választ a pártvagyon felosztásának, a pártok munkahelyi megjelenésének kérdésére, nem mondja ki továbbá a munkásörög megszüntetését sem. Tehát én látványosabb szakítást vártam; és azt is, hogy a régi állam-párt romjain legalább két-három ortodox párt alakul; ugyanakkor létrejön egy újfajta, ezektől markánsan elütő politikai erő is. Úgy érzem, ehelyett a reformerök – talán politikai tapasztalatlanságuk miatt is – az egységillúzió oltárán feláldozták a teljes megújulás lehetőségét.

– Ezekre az aggályaira vezethető vissza, hogy amikor az MSZMP-nek MSZP-vé alakulásáról kellett dönteni, ön tartózkodott a szavazástól?

– Igen, de ez természetesen nem jelenti azt, hogy nem támogatom az új párt programját és egyes vezető politikusait, hiszen akkor az MSZP megalakulása ellen szavaztam volna. A szavazás pillanatában úgy éreztem, hogy a reformerök nagy lehetőséget szalasztottak el, amikor túlzott kompromisszumokba mentek bele, tartózkodásom ezt a csalódottságomat fejezte ki. A személyi kérdések körül folyó alkudozás is visszatetszőnek tűnt. Az alku végeredménye pedig az lett, hogy még mindig túl sokféle álláspontot képviselő hatalomfelfogású ember maradt egy pártban, így továbbra is fennáll a személyi harcok kiújulásának veszélye. Ezért lehet, hogy az MSZP nem lesz eléggé ütőképes. Mikor tiszta lappal kíván indulni egy párt, akkor lelkes és "kellően agresszív" új és az alapkérdésekben egységes vezetőik kell, hogy menedzseljék!

– Ön szerint mekkora tagságra számíthat a közeljövőben az MSZP?

– Becslésem szerint a régi MSZMP-tagságnak mintegy fele

sehová sem fog belépni. Sokaknak ugyanis a párttagság szükséges rosszat jelentett. Tehát ha valaki szakmailag érvényesülni akart, vagy tenni kívánt valamit a közösségért, akkor ezt csak bizonyos pozícióból tehette. Ezeknek az embereknek a párttagság olyan volt, mint egy autótulajdonosnak a parkolócédula. Tehát: ha kiteszem a szélvédőre a cetlit, akkor nyugodtan parkolhatok és nem vonatják el a kocsimat. Az MSZP megalakulása felszabadítja a morális nyomás alól ezeket az embereket. Úgy sejtem viszont, hogy a maradéknak kb. kétharmada átlép az MSZP-be; egyharmada pedig a régi MSZMP vagy valamelyik más, újonnan alakuló ortodox párt tagja lesz.

– Ön átigazolt már?

– Még nem. Meg kell hogy jegyezzem, a politikával sohasem karrierem egyengetése miatt foglalkoztam. Úgy lettem rektor – és ez vonatkozik az akadémikusságra is –, hogy addig semmilyen komolyabb politikai funkciót nem láttam el. Hiszek viszont bizonyosfajta szocialista eszmékben – ezeknek persze nincsen köztük sem a sztálinizmushoz, sem a posztstálinizmushoz, sem a párt-állam rendszerhez – és abban is, hogy ezeknek az általam is vallott eszméknek van jövőjük Magyarországon. Hogy az MSZP életképes lesz-e, azt már a jövő dönti el. De egyelőre még más, nekem az MSZP-nél jobban tetsző párt nincsen Magyarországon. Így hamarosan én is átlépek ide. Ez nemcsak a párt politikai fő irányával való egyetértést jelenti, hanem az MSZP egyes vezetőibe vetett bizalmat is. Meg vagyok arról győződve ugyanis, hogy a Pozsgay Imre, Németh Miklós és Nyers Rezső fémjelezte vonal politikusai elsősorban nem a saját vagy pártjuk érdekeit nézik, hanem az ország sorsa lebeg szemük előtt.

– Az MSZMP Központi Bizottságának tagja volt, az MSZP elnökségéből viszont már "hiányzik".

– Megkerestek a kongresszuson az elnökségi tagságra vonatkozó jelölési javaslattal, de ezt a felkérést már nem vállaltam el. Egyrészt azért, mert – ahogy az eddig elmondottakból is kiderül – még nem látom világosan, milyen párttá válik az MSZP ahhoz, hogy politikájában vezető szerepet vállaljak. Másrészt viszont úgy vélem, egy elnökségi tagnak, főleg a közelgő választási küzdelem miatt, igen aktív politizálásra kell felkészülnie. Én pedig az elkövetkezendő időben minden erőmet a tudományra, az egyetemi szférára, az egyetem nemzetközi kapcsolatainak fejlesztésére, a nemzetközi tudományos közéletben vállalt feladataim ellátására kívánom összpontosítani.

Egyébként sohasem éreztem személyes ambíciót politikai funkciókra. Korábban is nagyrészt a véletlen – az egyetem erősödő közéleti szerepe – sodort afelé, hogy rövid ideig vezető politikai funkciót töltöttem be. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy nem vállalom a felelősséget korábbi állásfoglalásaimért. Továbbra is kész vagyok bármely kritikus helyzetben a jó ügyet támogatni. Vagyis a "nagypolitikától" való visszavonulásom nem jelenti azt, hogy nem akarom hallatni a véleményemet. Csak már nem mint egy párt, hanem mint egy egyetem és egy tudományág képviselője.

– Ön leszögezte, hogy kifejezetten ellenzi a pártok megjelenését a munkahelyeken. Ez azt jelenti, hogy nem nyílnak pártirodák az egyetemünkön?

– Én már az MSZMP KB ominózus ülésének szavazásán is a kisebbségben maradt 14 tag közé tartoztam; akik a párt kivonulását szorgalmazták. Ezt a véleményemet ma is tartom. Amíg döntési pozícióban maradok, mindenkit biztosíthatok arról, hogy az egyetem nem lesz pártharcok színtere. Tehát nem kap itt sem az MDF, sem az SZDSZ, sem más párt állandó irodát. És természetesen december 1-jei határidővel a régi MSZMP-irodát is megszüntetjük!

Rózsa Iván

Melyik vágányra áll a Váltó?

Mint azt már minden, a közéletben aktív diákpolgár észrevehette, az úgynevezett KISZ-bizottság cégére egy újabb névvel bővült: pompásan megtervezett betűk, jelzik egy új lap, a Váltó feltűntét. Néhány hete vehettük kézbe ezt a szépen szerkesztett újságot, ám némi meghökkenéssel vettük észre a fejlécen a KISZ-Bizalmasra (a továbbiakban KB.) való utalást.

- Mennyiben utódja a Váltó a KB-nak? - kérdeztem meg Marsi Andrást, a lap főszerkesztőjét.

- A lap utódja, de nem jogutódja. Ez azt jelenti, hogy a KB-nek azokat a vonásait próbáljuk átvenni, amelyek révén az egyetem közéletét és az egyetemi közösségek véleményét formáló erővé vált.

- Meghatározó vonás-e a baloldaliság az újságban?

- Egyszerűen nem lehet meghatározó, mivel nem ad helyet politikai véleményeknek.

- Kik a Váltó munkatársai, és milyen témákról írnak?

- A társaság magját a volt KB munkatársai alkotják, de jónéhányan újonnan is csatlakoztak, van köztük elsős is. Az a célkitűzésünk, hogy úgymond tükröt tartsunk az egyetem elé, tehát azokkal az aktualitásokkal foglalkozunk, amelyek az egyetemi polgárokat bármilyen módon érinthetik.

- Kiknek szól ez a lap? Miben látod a Váltó és a Közgazdász közti különbség lényegét?

- Ez az újság természetesen mindenkinek szól, de azért elsősorban a lótvó-futó egyetemistáknak - akár egy unalmas előadás alatti olvasmány is lehet. A Közgazdásztól abban különbözik, hogy az itt megjelenő gondolatok talán kicsit fésületlenebbek, diákközeli-bek, és sokkal rövidebb írások is megjelennek benne.

- Mint azt már mindenki észrevehette, a Váltó teljesen ingyenes. Reklám sincs a lapban, így joggal felmerül a kérdés: ki támogatja az újságot?

- Az a furcsa helyzet állt elő, hogy a lapot csak szerkesztem, és a pénzügyi oldalról szinte semmit sem tudok. Annyi bizonyos, hogy az egyetem hivatalos vezetése a HT-n keresztül támogatja a Váltót, ezért gondolom, hogy egyetemi költségként számolják el. Ha lesz

az újságban hirdetés, az az egyes öntevékeny csoportokat gazdagítja majd.

- És ezek után hogy merült az fel, hogy te legyél a Váltó főszerkesztője?

- Inkább elmondom, hogy is született ez a lap. A Váltó jelenlegi formájában két törekvés találkozása: az egyik a HT saját újságjának megteremtésére irányult, a másik pedig, talán nem túlzok, az én személyes törekvésem volt a KB értékeinek újratertésére.

- Milyen a kapcsolat közted és a HT között?

- Az újság hozott össze minket, gyakorlatilag csak ebben az ügyben szoktunk találkozni, márcsak azért is, mert nem kevés gond akadt a megjelenés körülményeit illetően.

- És pedig?

- A nyomda immár megszokott módon kapacitás- és munkaerőhiányra hivatkozik, épp ezért mind a mai napig nem biztos, hogy olyan külalakú lehet a lap, mint amilyennel elindult. Sajnos lehet, hogy a Váltó is olyan lesz, mint a Támpont. Csúnya papír, kapcsok, olvashatatlan betűk.

- Érzésed szerint vannak-e sikeres cikkek az újságban?

- Hát akkor áruljuk el, hogy ez a riport az első szám megjelenése után készült, így csak az első számra való reagálásokat ismerem. Abból, amit én hallottam, úgy itélem meg, hogy általában örülnek a Váltó megjelenésének, és jónéhány dologra odafigyelnek. Talán legnagyobb sikert a "szórakoztató rovatunkat" vezető Tanszék aratta.

- És még egy utolsó kérdés: nem gondolod, hogy jó lenne, ha egyenletes időközönként jelenne meg a lap?

- Dehogynem. Úgy gondolom, hogy sikerül majd tartanom a két- illetve három hetenkénti megjelentetést. Szabályosabb jelentkezésre azért nem merek vállalkozni, mert mind a szerkesztőség, mind az újság megjelenési körülményei bizonytalanok.

M. T.

Ingázó Laxenburg és Budapest között

Tóth L. Ferenc, a gazdaságföldrajz tanszék fiatal adjunktusa 1978-ban végzett egyetemünk népgazdaságtervezése szakán. Ezután öt évig az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézetében dolgozott; a magyar mezőgazdaság hosszútávú fejlődési lehetőségeit kutatta. A tanuló évek után az ausztriai központi Nemzetközi Alkalmazott Rendszerelméleti Intézetben (IIASA) főleg környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozott, jelenleg is itt van a másodállása. Az Ausztriában szerzett tapasztalatait egy egyetemünkön hamarosan elinduló kurzus keretében át is adja majd a diákoknak.

– Kérlek, mutasd be röviden az IIASA-t! Ez egy ENSZ-védnökség alatt álló intézmény?

– Nem, az IIASA úgynevezett nem kormányközi szervezet. 1972-ben alapították azzal a céllal, hogy egyes, az egész emberiséget érintő globális problémákra – népesedés, a világ mezőgazdasági és energiaellátása – módszertani elemzésekkel próbáljon egyfajta választ adni. Az intézetben Keletről és Nyugatról érkezett kutatók dolgoznak együtt. Az IIASA-hoz tizenhat ország csatlakozott eddig; Az USA és a Szovjetunió mellett számos kelet- és nyugat-európai ország, valamint Kanada és Japán. Központja a Bécsből 20 kilométerre található Laxenburg, Mária Terézia építtette csodálatos kastélyában van.

Meg kell jegyezni, hogy a magyar szakemberek rendkívül jó hírnevet vívtak ki itt maguknak. Így például a hetvenes évek végén Csáki Csaba részt vett az intézet mezőgazdasági programjának munkálataiban; Zalai Ernő pedig a nyolcvanas évek elején a makroökonómiai, gazdasági és strukturális változások kutatási programján dolgozott, de például 1983–84-ben Nagy András, a Közgazdaságtudományi Intézet munkatársa a világkereskedelmi modell megalkotásához járult hozzá.

Meadows asszisztense voltam

– Te hogy kerültél Laxenburgba?

– 1982-ben találkoztam Magyarországon Dennis Meadows amerikai közgazdász professzorral. Majd egy évvel később három hónapos ösztöndíjjal részt vettem az IIASA fiatal kutatók számára szervezett nyári programján. '83 őszén Meadows indított az intézetben egy új erőforrás-gazdálkodási programot és szüksége volt egy fiatal asszisztensre, aki ért a témához, valamint a számítógépekhez és döntési játékok készítéséhez. Így Meadows keze alatt dolgoztam egy évet. Aztán mikor ő '84 őszén visszatért az Egyesült Államokba; indult egy másik kutatási program is, amelynek témája a globális környezet hosszútávú jövője volt. És a William C. Clark irányította munkákba én is bekapcsolódhattam.

– Ő nem olyan ismert Magyarországon, mint Meadows.

– Pedig Bill Clark talán a legokosabb ember, akivel valaha találkoztam. Ő korábban a globális légköri széndioxid-problémát tanulmányozta, de rendkívül széles áttekintése van a globális problémák természet- és társadalomtudományi aspektusairól is. Clark jelenleg a Harvard egyetemen, a Kennedy School of Government professzora; vele végülis három éven keresztül dolgoztam együtt.

Ennek négy fő része volt. Egyrészt a nyolcvanas évek folyamán született és használt népességi, energiaellátási, mezőgazdasági világmodellek kritikai értékelésére vállalkoztunk és úgynevezett

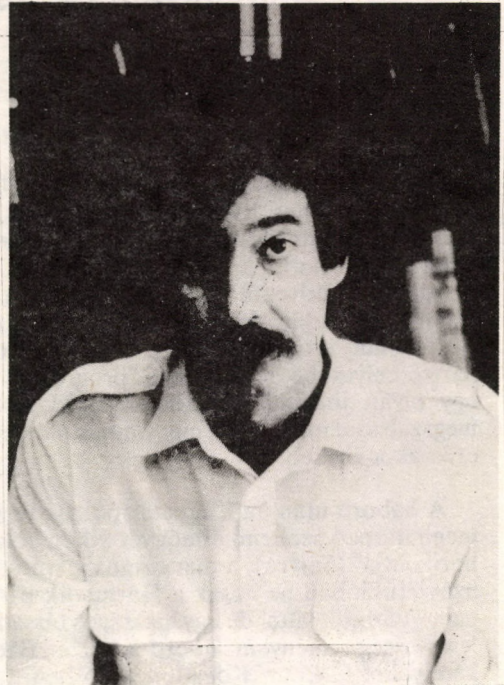
meglepetésekben gazdag fejlődési irányokat dolgoztunk ki. Az eddigi modellek tanulmányozása során ugyanis szemet szűrt nekünk, hogy ezekben általában mindig valamilyen harmónikusan felfelé ívelő görbe köti össze a jelent a végállapottal. A világ múltbeli fejlődési tendenciája ennek ellentmond, hiszen ezt mindig is felemelkedések és visszaesések jellemezték, strukturális átrendeződések tarkították a képet. Úgy gondoltuk tehát, ha a jövőbeli környezetvédelmi problémákkal foglalkozunk, akkor különböző "meglepetés-forogatókönyvekkel" is számolnunk kell. Mi van akkor például, ha a világ népessége a vártnál jóval nagyobb mértékben szaporodik, illetve ha a világ valamilyen katasztrófa után kis régiókra hullik szét?

Globális környezetvédelmi kutatás

Következő témakörünk a tönkrement ökológiai rendszerek helyreállításának globális környezetvédelmi kutatása volt. Az ökológiai rendszerek produktivitása ugyanis a világ számos pontján a korábbi szint töredékére esett vissza: sok helyen csökkent például a nagy tengeri halászati körzetek halállománya, a földek terméshozama vagy az erdőkben a faállomány éves növekménye. E témakörből '87 tavaszán konferenciát is tartottunk Budapesten az IIASA, a magyar, a kanadai és a svéd tudományos akadémiák, valamint az UNESCO közös szervezésében. Ennek munkájában én is részt vettem; jelenleg a konferencia alapján készülő könyvön dolgozom; egy tanulmány írása és az előadások anyagának szerkesztése a feladatom.

Harmadrészt pedig: a környezeti világ-és nemzeti politikák megalapozásában eddig két fő megközelítés uralkodott: a számítógépes modellek, valamint a szakértői bizottságok módszere. Éppen ezért az intézetben úgy éreztük, szükség van új megközelítési módszerek kifejlesztésére, hogy ezzel is színesítsük a palettát. Bill Clark ösztönzésére én az úgynevezett "stratégiai gyakorlatok" – talán így lehetne ezt magyarra fordítani – módszerét dolgoztam ki. Ennek a lényege, hogy adott témában a magasszintű döntéshozók és az érintett szakterületek vezető képviselői összegyűlnek két-három napra és "végig-rágják" magukat néhány, a lehetséges jövőt leíró forgatókönyvön. A döntéshozók ekkor kifejtik, adott helyzetben mit tennének; a szakértők pedig, részben számítógépes modellek segítségével megpróbálják kiértékelni a döntések következményeit. Ez tehát egyfajta játék a jövővel. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy több ilyen "jövőtörténet" összehasonlításával és elemzésével hasznos következtetéseket vonhatnak le a ma döntéshozói.

Végül pedig kezdettől fogva az intézeti csoport számítógépes mindenese voltam. Tehát a munkámhoz tartozott a szövegfel-

dolgozás, az adatbázisok karbantartása, a különböző modellek helyi bevezetése és futtatása, illetve a földrajzi információs rendszerek kezelése.

– Aztán 1988. szeptembere óta Ausztriában már "csak" másodállásban dolgozol, fő munkaadód egyetemünk gazdaságföldrajz tanszéke.

– Még 1986-ban, mikor az egyetemi reform gyakorlati megvalósításának kérdése szóba került, ért a megtisztelő felkérés Csáki Csaba és Zalai Ernő részéről, hogy vegyek részt a gazdaságföldrajz oktatás átalakításának munkáiban. Elképzelésük az volt, hogy szakítunk a tárgy tanításának Magyarországon hagyományosan leíró jellegével és ennek keretében megpróbálunk erőforrás- és környezetgazdálkodási alapismereteket is átadni; úgy, hogy továbbra is hangsúlyozzuk a térbeli aspektusok jelentőségét. Mindez túlságosan szép feladatnak tűnt ahhoz, hogy a felkérést visszautasítsam. Így tavaly ősz óta hetente többször is ingázom Budapest és Laxenburg között.

– Hol tart jelenleg a gazdaságföldrajz oktatásának megreformálása?

– Túl vagyunk már a koncepcionális vitákon, jelenleg folyik az új tankönyv írása. Beindult már az emeltszintű képzés a "Magyarország természeti és gazdasági erőforrásai" tárgyából. Pillanatnyilag ezt oktatom és dolgozom az új tankönyvön is.

– De gondolom hasznosítod ausztriai munkád tapasztalatait is az oktatásban.

– A reform keretében indul majd negyedéveseknek az úgynevezett "Környezeti rendszerek" tantárgy, ahol számos tanszék hirdet meg előadásokat. Ennek keretében én "Globális környezeti változások közgazdasági kérdései" címmel tartok majd egy kurzust, mely teljes mértékben az IIASA-ban végzett munkámhoz kapcsolódik.

R. I.

Humanizmus és terror?

A francia értelmiség

Európa és a sztálini Szovjetunió között

1952 augusztusában Albert Camus és Jean-Paul Sartre a *Les Temps modernes* hasábjain lezajlott vita nyomán véglegesen szakítottak egymással. Közöttük a vitát, majd a szakítást közvetlenül az váltotta ki, hogy a folyóiratban, melyet ez idő tájt Sartre igazgatott, kedvezőtlen bírálattal jelent meg Camus filozófiai esszéjéről, "A lázadó ember"-ről. Ellentétük mélyén azonban a (történelmi) erőszakról vallott két ellentétes koncepció húzódott: Sartre helyeselte az úgynevezett "progresszív erőszakot", mégpedig egy olyan jövőbeli társadalmi rend nevében, amely teljesen megszabadul majd attól; míg Camus mindenfajta intézményesített erőszakot elvetett.

A háború után az Ellenállásból visszatérő francia értelmiség meghatározó szellemi élményét a kor "felülmulthatatlan szellemi horizontja" (Sartre), a marxizmus jelentette; döntő többségük a Szovjetunióban nemcsak a Harmadik Birodalom elleni háború nagy győztesét látta, de egy igazságos társadalmi rend úttörőjét, az "emberiség reményeinek hordozóját" is. E tekintetben az első igazi kételyeket Arthur Koestler 1945-ben franciául is megjelent "Sötétség délből" c. műve támasztotta, amelyben Koestler, megbélyegezve a "forradalmi erőszakot", a moszkvai sztálinista perek mechanizmusát mutatta be. Egyesek, így például Camus, hitelesnek fogadták el Koestler fikcióját; mások, mint a filozófus Maurice Merleau-Ponty, élesen bírálták a koestleri feltevéseket. Sőt, Merleau-Ponty (aki később egyébként szintén eltávolodott a kommunizmus ideológiájától) 1947-ben megjelent nagylélegzetű eszmefuttatásában, a "Humanizmus és terror" c. művében épp arra vállalkozott, hogy "tisztázza a kommunista erőszak kérdését, amelyet Koestler regénye tűzött napirendre".

A "progresszív erőszakról"

Merleau-Ponty ezen –akkor nagyhatású– művében elvetette az ún. "liberális humanizmust", mert ezen álláspont "nem hajlandó tudomást venni az erőszak mindenütt jelenvalóságáról, s azt csak akkor itéli el, ha ellenségesnek tekintett rendszerekben nyilvánul meg". Ráadásul, "a történelem kicsit nyíltabb szemlélete (a liberális humanisták számára) az erőszak apológiájának tűnik". Nagy visszhangot váltott ki Merleau-Ponty-nak a "progresszív erőszakról" vallott tézise is, amely –miután egy ideig jogosan alkalmazták – "tendenciájában megszünteti önmagát". Ugyanis, hangzott a Saint-Just-tól származó érv, "forradalmi feszültség vagy külső veszély idején nincs pontos határ a politikai ellentétek és az objektív árulás között... Ekkor a humanizmus nem érvényesülhet, a kormányzat eszköze a terror."

Merleau-Ponty dialektikus érvelésmódja szerint "igazából nem az fenyegeti a civilizációt, ha valakinek eszméiért pusztulnia kell (ez háború idején gyakran előfordul); a súlyos az, ha a forradalmi törvényességet a törvények álarcá mögé bújtatják. Ezáltal az erőszak elrejtőzik, a megszokásig intézményesül. Ellenben ha az erőszakot néven nevezik, úgy mint a forradalmárok mindig is tették, s öröm nélkül, kényszerből gyakorolják, megmarad annak lehetősége, hogy végképp kiűzzék a történelemből."

Koncentrációs táborok

Ezen érvek különös súllyal estek latba azután, hogy 1948-ra, nyugatra szökött NKVD tisztok leírásai (Kravcsenkó), még a háború alatt elhurcolt, de visszatért lengyel katonatisztek beszámolója (Czapski) alapján a sztálini büntetőtáborok léte mind megkérdőjelezhetlenebb faktummá kezdett válni. Hogy ez a Szovjetunió hívei körében milyen érzelmi felfordulást okozott, azt Simone de Beauvoir "Mandarinok" c. regényében ekképpen írta el: "...bizonyos dokumentumokat egyszerűen nem lehetett kétségbe vonni: egyes személyek vallomásait, akik megjárta a koncentrációs táborokat, amelyek tragikusan hasonlítottak a náci táborokhoz; olyan amerikaiak leírását, akik még szövetségesként ismerhették meg a Szovjetunió kiterjedt térségeit... egyes becslések szerint tizenöt-húsz millió embert tartottak ott szégyenletes

körülmények között, s e táborok egyik lényegi összetevőjét képviselték annak, amit mi orosz szocializmusnak nevezünk..."

Amikor Albert Camus 1951-ben megjelenteti a "Lázadó embert", fontos érvekkel szolgál a "haladó erőszak" kritikáinak – egyúttal pedig kihívja az FKP szimpatizánsok haragját, akik e koncepcióval a sztálinizmust óhajtották igazolni. "Naiv korszakokban, mikor a zsarnok városokat törölt el a föld színéről, hogy növelje dicsőségét, mikor a rabszolgákat a győztesek harci szekereihez láncolva ünnepi menetben hurcolták végig a városok főterein, mikor az ellenségeket az összegyűlt nép színe előtt a vadállatok elé vetették – ezen bűnökkel szemben a lelkiismeret szilárd, az ítélet pedig világos lehetett. Ám a szabadság lobogója alatt teremtett rabszolgatáborok, az ember szeretetével igazolt vérfürdők és mézszárlások elbizonytalanítják ítéletünket... egy különös quid pro quo következtében, mely korunk sajátja, ma az ártatlanságnak kell igazolnia önmagát. Ezen esszé szándéka, hogy elemezze e furcsa kihívást."

Camus szerint a XX. század forradalmi azért vallottak kudarcot, mert totalitáriusak voltak; az abszolút igazságosság szennvedélyes keresésében, a társadalmukat megosztó összes elmentmondás megszüntetésére irányuló törekvésekben e forradalmaknak az utópiához kellett menekülniük: "egy távoli igazságosság nevében, a csoda ígéretével, elfogadtatták, igazolták a jogtalanságot, a bűnt, a hazugságot. Még több termelés, még több hatalom, szakadatlan munka, szüntelen fájdalom, permanens háború és egyszer eljő a pillanat, mikor a totális birodalom szolgálása ellentétébe fordul... meg kell ölni minden szabadságot, hogy meghódítsuk a birodalmat, s a birodalom egy napon szabadsággá lesz..."

Simone de Beauvoir memoárjában úgy emlékszik, hogy az esszé megjelenése után Sartre, Camus iránti barátságából, vonakodott bírálni a lázadó embert, mégha a *Les Temps modernes* szerkesztőségében "senki sem volt jó véleménnyel arról". Igaz, később Sartre, ha hihetünk Beauvoironak, figyelmeztette Camust, hogy a *Les Temps modernes* kritikája "visszafogott", sőt talán "szigorú" lesz; erre Camus "kellemetlenül meglepettnek tűnt". Ezután jelent meg a Sartre igazgatta folyóirat 1952 májusi számában Francis Jeanson kritikája "Camus avagy a lázadó lélek" címmel, amelynek Beauvoir szerint "primitív szövege túlságosan keményre sikerült, mégha Jeanson igyekezett is tompítani bírálatát."

Jeanson "a forradalmi ideológiák elhibázott történetének" minősítette Camus művét, a szerzőt pedig azok közé sorolta, akik "túlságosan hajlanak arra, hogy a szocializmus ügyét a munkásosztály feje fölött intézzék el". Az akkor 27 éves filozófus, lelkes Sartre hívó és kommunista szimpatizáns – aki néhány évvel később, figyelemreméltó módon, az algériai nemzeti mozgalom legelkötelezettebb támogatójává vált, bírálatában azonban nem rettent vissza az övön aluli ütésektől sem: "jóllehet nem tekinthetjük meghatározónak azt a viharos lelkesedést – írta –, amellyel Camus könyvét jobbfelől, az örök Franciaország bizonyos magas posztjain ünnepelték, ez az ünneplés engem Camus helyében mégis nyugtalanítana...". Ráadásul Hegelt idézve "szépléleknek" ítélte Camust, aki "azért, hogy megőrizze szíve nyugalmát, menekül a hatékonyság elől, s inkább kitar a makacs tehetetlenség mellett." Ezenkívül azzal vádolta, hogy "meghamisította a forradalmi jelenségek magyarozatát", sőt "megtagadta a történelmet, hogy lelkiismeretével békében élhessen."

Ezen bírálati módszer után aligha volt meglepő, hogy Camus válaszában közvetlenül a lapigazgató Sartre-hoz fordult, s kívált azt az intellektuális beállítottságot kifogásolta, amelyről Jeanson "egyébként meglepően gyenge" cikke tanúskodott. Mindenekelőtt azt a vádat utasította vissza, hogy jobboldalinak bélyegezzenek mindenkit, aki bírálja a marxizmust: "egy gondolat igazát nem az dönti el, hogy balról vagy jobbról származik, s még kevésbé az, hogy a jobb- vagy baloldal mit szándékozik tenni azzal..." Megkérdőjelezte azt az erőszakolt vélekedést is, amely Marxra és Hegelre hivatkozva az idealizmust reakciós filozófiának tekintette, s megkísérelte bebizonyítani, hogy a lázadó ember e reakciós filozófia jegyében fogant.

Ráadásul Camus szerint a Jeanson bírálat zavarodottságot tükröz, mert "hallgat mindarról, ami könyvemben a tekintélyelvű szocializmus hibáit és politikai természetét érinti". Nézete szerint azonban, "ha valaki az autoritatív szocializmust korunk meghatározó forradalmi kifejeződésformájának tekinti, akkor tisztázni kell viszonyát a terrorhoz és a táborokhoz, amelyeket a mai viszonyok között a realitás elengedhetetlen összetevőjének feltételez... Tudom, hogy a valóság bizonyos, bizonyára átmeneti jelenségeinek megemlézése milyen türelmetlen indulatokat vált ki a történelem szolgálóiból. Ám eltekintve attól, hogy ezen türelmetlenség, bármily fájdalmas legyen is, semmiképpen sem hasonlítható

a milliók – talán történeti – szenvedéseikhez, normálisnak, sőt majdhogynem bátornak tartanám, ha – nyíltan szembenézve e problémával – igazolnák e táborok létjogosultságát. Amit képtelennek tekintek, s nyíltan elárulja a zavart e tekintetben az éppen az, hogy könyvem bírálatában egy szó sem esik erről a kérdéstről..."

Sartre és Albert Camus

Sartre a Les Temps modernes 1952 augusztusi számában "válasz Albert Camusnak" címmel eképpen fordult egykori barátjához: "barátságunk nem volt könnyű, mégis sajnálni fogom. Ha most ön véget vet neki, akkor bizonyára azért, mert be kellett fejeződnie. Sok mindenben hasonlítottunk, kevés dolog választott el bennünket. De ez a kevés is soknak bizonyult, mert úgy tűnik a barátság egy idő után szintén totális természetű..."

Camus hozzá intézett leveléről Sartre megállapította, hogy az "bőségesen elegendő annak bizonyítására, hogy ön már véghezvitte saját thermidorját. Erőszakos és ünnepléses diktatúra telepedett önbe, amely egy elvont bürokráciára támaszkodván állítólag a morál törvényeit érvényesíti. Ennyire megváltozott volna? Miután mindenütt megbélyegezte az erőszak használatát, most mindannyiunknak az ön erőszakos erényének erkölcsétől kellene szenvednünk?..."

A sztálinista munkatáborokról szólva Sartre először rámutat, hogy azok "felfedezését az antikommunisták nem a megdöbbenés igazi érzésével, hanem inkább örömmel fogadták, mert a Szovjetuniót már korábban is mindenre képesnek tartották." Mégis, nézete szerint "a táborok botránya mindannyiunkat érint: a vasfüggöny csak egy tükör, amelyben a világ egyik fele tükrözi a másikat... az amerikai politika megkeményedése, az újabb boszorkányüldözés csak az orosz politika szigorodását válthatja ki, ez a fegyvergyártás fokozódását, a kényszermunkára ítélték számának növekedését eredményezheti..." Ez az, aminek megakadályozásáért küzdeni kell, vallotta Sartre – azzal vádolva Camust, hogy "nem akar többé együtt menetelni", s vissza akar vonulni e küzdelemtől, mivel az a társadalmi-politikai status quo megváltoztatására törekszik. Ami pedig a táborokat illeti, tette hozzá Sartre, "e táborok léte lehet, hogy felháborító és félelmetes. Talán egy kicsit megszállottjukká is váltunk: ám létük miért zavarna bennünket?"

Mezei Géza

Az első nem állami szociális támogatás egyetemünkön.

Nemes felajánlást tett egyetemünk részére Práger László az Erdért vezérigazgató-helyettese. Prémiumából 120 000 Ft-os adományt juttatott hátrányos szociális helyzetű hallgatók megsegítésére. A felajánlást az egyetem kezeli, és annak kamatát évenként osztja ki. A meghatározott feltétel szerint a "támogatást azon rászoruló hallgató kapja, aki

- nappali tagozatos hallgatóként gyermeket, vagy gyermekeket nevel,
- odaitélése előtti két félévben tanulmányi eredménye elérte a három egészet,
- Az odalítélésnél előnyben részesül az,
- egynél több gyermeket nevelő,
- gyermekét nappali tagozatos házastársával együtt nevelő diák.

Az odaítélésnél figyelembe kell venni a hallgató családjának jövedelmi, vagyoni helyzetét."

A díjat először az 1990 szeptemberi tanévnyitó ünnepség keretében adják át, majd utána évenként egyszer.

Ennek a felajánlásnak azonban két jelentős újdonsága van. Az egyik az, hogy magánszemély tette, a másik pedig az, hogy nem a korábbi területeket (tehetséges diákok, hallgatói tudományos és közművelődési munka), hanem egy merőben újat, a szociális helyzetükből adódóan rászorultakat támogatja.

Lenger Csaba

Pihenő az úton

Keletnémet diákok a menekültáradatról

"Előbbre tartunk mint Magyarország"

Az NDK fővárosának 40. évfordulója tobzódott olyan eseményekben, amik még egy-két hónappal ezelőtt is lehetetlennek tűntek: Gorbacsov megjelenik Berlinben, és a szabadságot követelő "huligán csöcselék" eufórikusan ünnepli, véres összecsapások Lipcsében, Berlinben, Honecker bejelenti lemondását, a menekülők egyre nagyobb tömegei távoznak, most már nemcsak Budapesten, hanem Prágán, Varsón át is.

A Közgáz földszinti folyosóján az itt tanuló NDK-beli diákok a jubileum jegyében a DDR Zentrum könyveit árulták. A beszélgetés október második hetében készült.

- Mi hír otthonról, nem érte baj tüntető családtagjaitokat? Egyáltalán otthon vannak még?

- Nekünk nincs ilyen gondunk, hogy valami rossz történt volna velük, ők nem mentek tüntetni - mondja Rainer Ackermann, a többiek helyeselnék, és Rainer Horn még hozzátesszi: nem hiszem, hogy olyan tömeges volt ez, hogy a szüleinkért, testvéreinkért aggódni kellene. Az NDK nem Azerbajdzsán, nálunk nincs polgárháború, nem kemény a helyzet. Itt nem lesz harc, mint Kínában. Jan Mainka szerint ez csak a jéghegy csúcsa. A német polgár általában nagyon türelmes, nem lázad a hatalom ellen. Az új szervezetekben és az utcán a kisebbség elégedetlenkedik a nagy tömeg pedig tehetetlen, semmit sem csinál.

- Szerintem a tömeg nem éppen mozdulatlan, hiszen sok tizezren szinte mindenüket hátrahagyva rohantak menekülni, amióta lehet.

J. M.: A tömeges menekülés is a tehetetlenség kifejezése, azt mutatja, hogy nem akarnak szembenézni a problémákkal. A távozás a legkönnyebb választás, a nehézségek attól még maradnak. Elmenni szerintem bátorlanság, de megértem őket. Ezek az emberek nem látják jövőt a maguk számára az NDK-ban.

R. A.: Nagyon sajnálom, hogy ilyen tömegek elmennek, szerintem az egyetlen kiút az, hogy változások legyenek az NDK-ban.

Kai Thiele: Gazdaságilag még nem látható az emiatti veszteség, az majd csak később érződik. Ennek a több ezer embernek az eltűnésével politikai potenciál is elveszett. Idő kell, amíg a maradék új eszközökkel, új formába juttatják a szocializmust. Meg vagyok győződve arról, hogy ez az intő jel meghozza a problémákkal való igazi szembenézést.

- Az NDK hatalmi szervei árulóknak minősítették a távozókat. Szerintetek is azok?

R. A.: Igen, kitérnek hazánk problémái elől és magára hagyják. A hazaszeretetre én itt döbbsentem rá, de ezt leírni nagyon nehéz. Innen nézve például nagyra értékelek olyan hétköznapi dolgokat, az emberek egymás közti kapcsolatait, a létebiztonságot, ami otthon föl sem tűnt eddig.

R. H.: hozzátesszi még: Azok mentek el, akiknek nem volt több esélyük és reményük.

- Akkor tehát mégis igazuk volt?
R. H.: Nagyon kis részüknek. Bár szinte mindannyian politikai okokra hivatkoztak, a többségnek szerintem tisztán anyagi indítékai voltak, a nagyobb ház, a Trabant helyett Mercedes, ilyesmi.

- Elérik majd mindezt szerintetek?
R. H.: A többségnek szerintem álom marad. De ha nem is, ott az emberi viszonyok mások. K. T. földéz egy a Frankfurter Allgemeine Zeitungban megjelent felmérést, ami szerint a menekültek anyagilag boldogulnak ugyan, de az emberi kapcsolatok hiánya, válsága miatt beilleszkedési problémáik vannak.

Henryk Bauschke: Sokan a tömegpszichózis hatására mentek el; önmagában az hogy Bécszet láthatják óriási érzés számukra.

R. A.: Hangsúlyozom, hogy a menekültügy bonyolult, alapja az, hogy az NSZK kormánya több nemzetközi egyezményt megsértett, például a genfi konvenciót is.

- Hogyhogy?
R. A.: Például a nagykövetségek státusát illetően, vagy azzal, hogy az NDK állampolgárainak nyugatnémet útlevéllel adott, s ezzel megsértette emberi jogait, hiszen ők az NDK állampolgárai. Valóban változások kellene az NDK-ban, de a másik oldalon ott van, hogy az NSZK-beli népek szüksége van a fiatalokra, mert előregedett.

- Mit szölköztök ti ahhoz, hogy egyes kijelentések szerint Magyarország, pontosabban a vasfüggöny lebontása és a pán-európai piknik az oka mindennek. Egyáltalán: hogyan vélekedtek ti a magyar nép és a kormány magatartásáról?

R. A.: Magyarország nem ok, itt valóban elviselhetetlen állapotok voltak a menekülttáborokban. Én egyetértek a magyar kormány döntésével. Ez az egész az NSZK hibája - így nem lehet megoldani a dolgokat.

- Mi lenne szerinted hibátlan magatartás az NSZK részéről?

R. A.: Az, ha nem fogadná be a menekülteket,

hanem visszaküldené őket. Ma már évente százezren hivatalos engedéllyel vándorolnak ki az NDK-ból az NSZK-ba. Tavaly óta törvény van rá, hogy aki kivándorló kérelmet ad be, hivatalos választ kell kapjon, és indoklást, ha kérelmét elutasítják.

- Ha ez ilyen egyszerű lenne, akkor miért menekülnek ilyen nagy tömegben az emberek?

R. A.: Mert nem győzik kivárni, amíg sorra kerülnek.

- Ha úgy lenne, ahogy te látod helyesnek, akkor gyakorlatilag az NDK döntene el, mely polgáraitól kíván az emigrálás engedélyezését megszabadulni. De térjünk vissza oda: mik szerintetek a tömeges kivándorlás okai?

J. M.: Először is a politikai problémák. Nagy az állami gyámkodás, az ember nem szabadon, hanem csak bizonyos párt, állami keretek között fejlődhet. Ez biztonságos, de hátrányos. Nagyon rossz a kreatív emberi szellem önmegvalósítása szempontjából, ezért menekül sok fiatal.

R. A.: A NSZEP nevelőtanárként viselkedik a néppel, pedig nekünk évtizedek óta ott van a többpártrendszer, előbbre tartunk mint Magyarország, de az emberek nem használják ki. A másik politikai probléma, hogy a demokrácia a párton belül nem eléggé fejlett, és ez nagy hátrány. Olyan gazdag emberi potenciál van nálunk, de kihasználatlan. A kollektív bölcsesség helyett eddig Honecker személyes bölcsességére koncentráltok a dolgok. Én most azt várom, hogy a menekültproblémáról nyílt légkörű vita legyen, ezt a témát ne lehessen többé lesöpörni az asztalról.

J. M.: Azt remélem, hogy a fejlődés folytatódik a csúcs felé. A változás folyamata elkezdődött és nem fordítható vissza.

- Meddig folytatódhatnak az utcai harcok?

J. M.: A tüntetésekkel nem értek egyet, az utcán nem lehet a problémákat megoldani. Pekingben is először csak fölvonultak, de mindíg van, akinek ez kevés, aki nem ért egyet a szocializmusképpel. Komolyan gondolkodó szervezet - mint amilyen például az Új Fórum - óv az utcai harcoktól, mert azzal a legitimitációját veszti el, ehelyett szellemi harccal kell próbálkázni.

- Az utcai harcban a hatalom legitimitációja kérdőjeleződik meg elsősorban, nem?

J. M.: Szerintem az állam és a párt csak reagál ezek során.

R. H. hozzátesszi még, hogy az összeütközés nem megoldás, a két oldalon egyesülnie kellene, és együtt kéne keresnie a fejlődés útját, aztán Jan kifejti, mennyire rossznak tartja, hogy a NSZEP az igazság egyetlen letéteményeseként viselkedik, ahelyett, hogy tárgyalna. Erre kis vita alakul ki, van, aki szerint a többi párt passzív, csak kering a NSZEP körül, ahelyett, hogy markáns arcúlatat lenne, azaz hiába a többpártrendszer adta lehetőség, ha nincs igény a kihasználására.

- Meddig tarthat még szerintetek az NDK elszigeteltsége?

R. A.: Egy államot nem lehet bezárni, szerintem nem is igaz, hogy az NDK körül fal van. A szellemi izoláció részben igaz, de a történelem nem rajtunk, hanem Sztálinon és Adenaueren múlott, és Walter Ulbricht hiába próbálkozott egészen 1961-ig újra-egyesítési törekvésekkel. Most újra fölmerül ez, de nem úgy, ahogy az NSZK fölveti, hanem úgy, hogy egész Európa a népek nagy családja lesz, és ebben a két Németország is közösen vesz részt. Nem az a kérdés, hogy szocializmus van vagy kapitalizmus, hanem az, hogy hol élnek jól az emberek. Nálunk jó alap van a fejlődésre, élelmiszerhiány Lengyelországban van.

- Miért jöttetek Magyarországra, hiszen otthon feltehetőleg nehézségeitek lesznek a magyar-típusú közgazdaság-felfogásokkal?

R. A.: Ez nem magyar, hanem amerikai fölfogás, tisztán Samuelsoné.

J. M.: Mi nem azért vagyunk itt, hogy modellt keressünk, hanem hogy körülnézzünk, mi a jó, és az hazavigyük, úgyhogy nem teljesen haszon nélkül, hogy itt tanulunk. Az itteni fölfogás szerint a piac az egyetlen értékmérő, ez az NDK-ban is fölértékelődik majd; a pénz és áruviszonyok mérnek majd igazán. De a munkanélküliség nem tetszik. Vannak NDK-beli diákok Bécsben, Londonban, Japánban is, ezek mind kapitalista országok és mégis érdekesek. Hazavisszük, ami jó a kapitalizmusból és a szocializmusból.

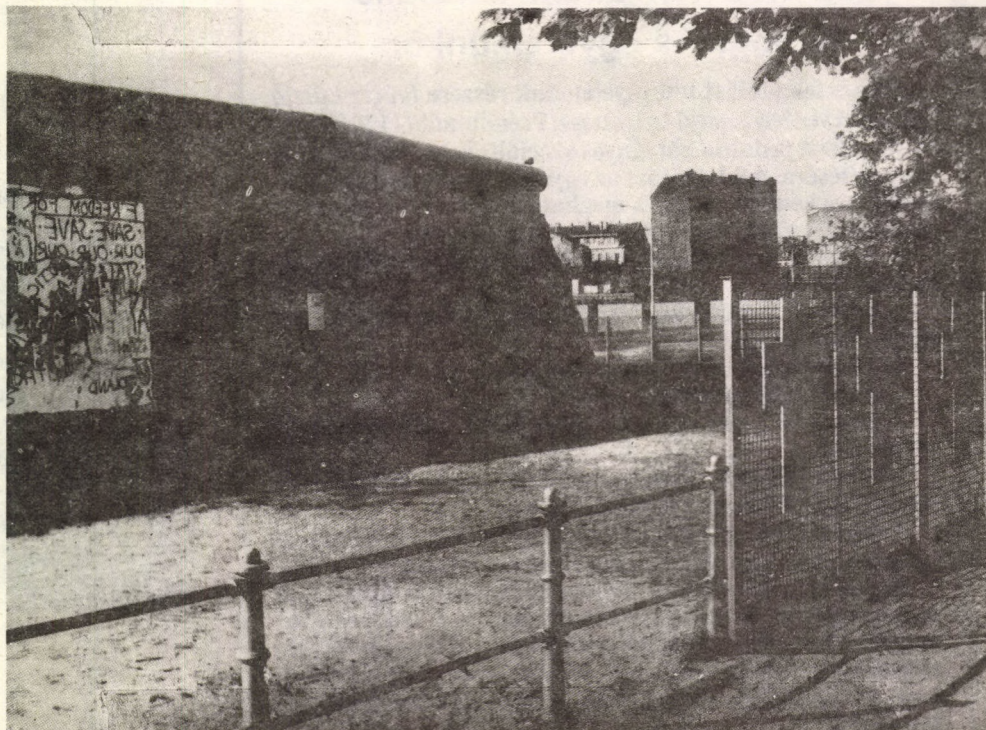
H. B.: Az, hogy itt vagyunk, jelzi, hogy a szellemi fal leépült, sőt évek óta nem is létezik. Azért vagyunk itt, hogy megnézzük, itt mi a jó. Az ösztönzési rendszert például érdemes hazavinni, a munkanélküliséget nem.

J. M.: Magyarország és az NDK gazdasági kapcsolatai egyre bővülnek, ezért kell, hogy legyenek Magyarországot ismerő gazdasági szakértőink, külkereskedőink, mi főleg ezért vagyunk itt.

K. T. végül hozzátesszi még egy gondolatot arról, hogy egyéni és állami szinten is nagyon fontos egymás elfogadása, az, hogy ne befeketíteni, hanem megérteni akarjuk a másikat. Gyakran nem vesznek itt minket komolyan - mondja -, anélkül itélkeznek, hogy erre alapjuk lenne.

(A tolerancia hangsúlyozása azt hiszem a legjobb végszó ehhez a cikkhez is.)

M. G.

A berlini fal

"Mindenki azt csinál, amit akar"

A közművelődés kapott egy pofont

Both Vilmos III. éves külgazd. szakos hallgatót az elmúlt hetekben választották meg a közművelődési bizottság társelnökének. (Az elnök Kupcsik József rektorhelyettes) Vili közéletiségénél fogva, markáns politikai véleményével közismert személyisége az egyetemnek. Ha lehet szűkebb ismerettségű köröm ítélete alapján véleményt nyilvánítani, akkor elmondhatom, jó érzést keltett bennük a kinevezése. Úgy is mondhatnánk: ez találat volt. Működése várhatóan eseménydús lesz és minden bizonnyal hatása érződik majd a közművelődésben.

– Már több éve vagy egyébként is a közművelődési bizottság tagja. Mi volt a véleményed a működéséről, milyen hiányosságokat tapasztaltál az eddigiek során?

Eltűzött pénzügyek

– A bizottságnak úgy voltam tagja, hogy a Támpont-ból éppen az ment el az ülésre, aki ráért, miután nem volt kijelölt egy személyi küldöttünk. Így vettem részt néhány ülésen. A benyomásom az volt, hogy a pénzügyek túlzottan hangsúlyos szerepet kapnak. Ebben önmagában nem lenne semmi kivétel, ha a pénzügyekben tapasztalt pezsgéshez méltó lenne a közművelődés az egyetemen. Viszont tapasztaltam, hogy ez nem így van. Úgy tűnt, néhány klub azért szerveződik, hogy ezzel legitimálja a pénzkérését. Persze, ez lehet, hogy rosszindulatú megállapítás, de végül is a tagok részéről nem is tapasztaltam ennél többre való igényt. Tehát elfogadtam, hogy a közművelődési bizottság gyakorlatilag egy pénzelosztó funkcióval rendelkező szerv.

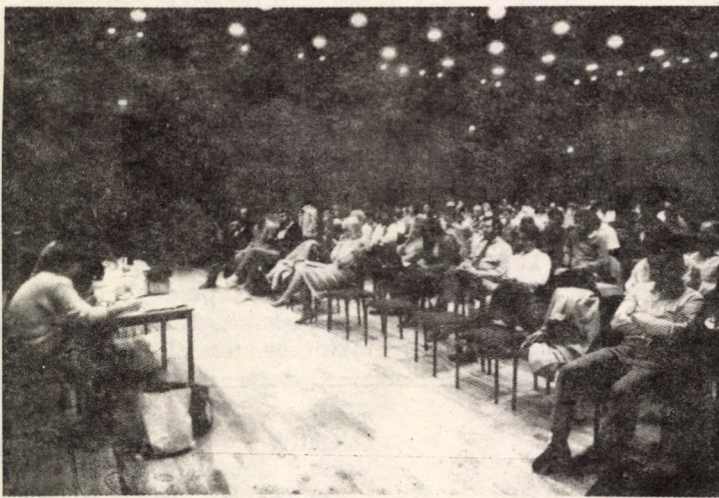
– Korábban a politika, vagyis az MSZMP egyetemi szervezete fontosnak tartotta jelenlétét, befolyását a bizottságban, ami ellen annak idején erőteljesen árgátatok. De a bizottságban benn volt a KISZ és a szakszervezet is. Most mi a helyzet?

– A szervezeti és működési szabályzatban valóban úgy szerepelt, hogy e három testület képviselőjének jelen kell lenni. A legutóbbi ülésen viszont felvetődött, hogy az MSZP, a KISZ és a szakszervezet ne legyen tagja a bizottságnak. Úgyhogy ez a dolog már a múlt és jobb lesz elfelejteni. Egyáltalán nem szeretném ha bármilyen más szervezet hatást vagy befolyást gyakorolhatna a bizottság tevékenységére és bízom benne, hogy nem is fog.

– Mit jelent számodra ez a feladat? Gondoltál-e arra, hogy megválasztásod ellenzéki felfogásod irányában is egy gesztus, tehát ezzel mintegy utat nyitott az egyetem az ilyen politikai irányultságúknak is?

Politikamentes kultúrát

– Ezt én egészen másként látom. Először is teljes mértékben politikamentesnek szeretném látni a közművelődést az egyetemen, mivel azt hiszem a két dolognak egymáshoz semmi köze és nem is szívesen venném, ha bárki politikai demonstrációnak tekintené, hogy pont én kerültem oda. Egyébként az elődöm nem kevésbé ellenzéki szerepet vállaló ember volt – Foltányi Árpád személyében –

Európai szintre a magatartáskultúrát

és ezért nem is tekintem áttörésnek, hogy én kerültem erre a posztra. Hogy hogyan fogadtam a megválasztást? Nem feltétlenül akartam elvállalni. Gondolkodtam előtte, mivel elég sok helyen tevékenykedek az egyetemen. A szakkollégium meg a Támpont mellett úgy gondoltam, hogy ez túlságosan nagy megterhelés lesz már. Viszont azt hiszem, hogy olyan embert kerestek, aki semleges, nem politikai értelemben, hanem a kultúra irányában, és a jelenleg létező klubok felé talán a legkevésbé elfogult. Bár ennek nem tudom, hogy mi szolgált alapul, hiszen már említettem: két markánsabb tevékenységcentrumban is részt veszek. Mielőtt megválasztottak el is mondtam, hogy az általuk képviselt értékek irányában elfogult vagyok és ezt előre láthatóan nem is tudom megváltoztatni. Hiszen számomra fontos, hogy az egye-

temen a tömegkultúra kevésbé hódítson teret és a társadalomhoz képest sokkal erősebbek legyenek azok az értékeket hordozó markánsan megfogalmazott gondolatkörök, amelyeket például a szakkollégiumok – beleértve természetesen a TEK-et is –, vagy akár a Támpont, akár az újrainduló Polgár jelenthetnek. Ebből persze nem az következik, hogy én legszívesebben megszüntetnék minden az általam tömegkultúrához sorolt klubot vagy tevékenységcentrumot, viszont az ő dominanciájukat is szeretném elkerülni.

– Hogy kapcsolódik az előbb említett gondolatodhoz: valóban azt hiszed, hogy a kultúrát lehet politikamentesen csinálni?

– Igen. Ugyanis nem tekintem politikának a markáns értékfelmutatást. A politikai értékek felmutatását sem feltétlenül politikának, mivel ezeket meg lehet tenni más dimenzióban is. Például egy liberális képviselőt, írót meghívni és vele elbeszélgetni nem politikai témákról, hanem egyszerűen az egyén cselekvési szabadságáról, gondolatszabadságáról, ezt én a legmeszszebbmenőkig kulturális tevékenységnek érzem. Ugyanis éppen ott látom a legnagyobb problémát a mai magyar életben, hogy a politikai kultúra kialakulása mellett – ami persze még messze nem tart ott, ahol kellene – nem alakul ki és nem épül fel az emberekben egy olyanfajta magatartáskultúra, a dolgokhoz való viszonyulásnak egy olyan kultúrája,

ami Európához való tartozásunknak lehetne feltétele. A legfontosabb dolognak azt gondolnám, hogy ezen a téren kell megváltoztatnia mindenkinek és az országos politizálás ezzel szemben messze nem olyan fontos a szememben. Ezzel együtt nem tartom rossznak, hogy ha az egyetemen bemutatkoznak a különböző politikai nézetek is. Viszont ezt nem tekintem a közművelődési bizottság területéhez tartozónak.

– Hangsúlyozod bizonyos fenntartásaidat a tömegkultúrával szemben, ami egyetemi klubjainkban is tért hódít. Van-e terved arra vonatkozólag, hogy tisztuljon a klubok profilja?

– Szeretném tisztázni: nekem semmiféle hatalom nem került a kezembe. Egyszerűen egy olyan választott funkciót töltök be, ami egy technikai szerepkör. Az egyetem felé a közművelődési tevékenységet közvetítem, próbálok az egyetem vezetésével megegyezésre jutni és koordinálom a bizottság munkáját. De ha lenne is hatalmam vagy befolyásom megváltoztatni az egyes klubok profilját, akkor sem élnék vele. Szerintem végső soron azoknak a legfontosabb bármely klub, akik elindították, akik részt vesznek benne, akik a rendező gárdát adják. És ha ez az ő számukra megfelelő közönséget tud nyújtani, ahol fel tudnak oldódni, s ha benne megtalálják a saját maguk számára az egyéni kibontakozás lehetőségét, akkor ez az én számomra tökéletesen betölti feladatát. Egy olyanfajta liberális értékrendet szeretnék képviselni, amelyben mindenki azt tesz amit akar, egészen addig, amíg ezzel nincsen másnak a kárára. Ebbe bele kell hogy férjen a diszótól kezdve a tudományos konferenciák megrendezéséig bármi. Az egyetlen feltétel, hogy közösségre hasznos tevékenység legyen, s hogy ezzel a benne résztvevők számára pozitív élményt nyújtsanak.

– Azon kívül, hogy pénzt osztotok, a jövőben szánsz-e egyéb szerepet a bizottságnak?

– Remélem, hogy lesz más szerepe is. Azért is remélem, mert az egyetemen hamarosan elkészül az új klub és az ottani tevékenység megszervezése, az ezek egymás közötti felosztása, az egész klubnak egy igazi budapesti egyetemista klubba való varázsolása az természetesen a klubok feladata. De ezek koordinációját el kell látni és erre a közművelődési bizottság az egyik kompetens szerv.

(Folytatás a 16. oldalon.)

(Folytatás a 15. oldalról.)

– A közművelődési bizottságban ezentúl, mint elnök a Támpontot is képviseled?

Sok a manipulálásra való törekvés

– Nem. Külön képviselője lesz a Támpontnak, mert a mindenkor elnöknek függetlennek kell lenni. Bár a szerepe, mint említettem, nem olyan befolyásos, mint az ember gondolná. A döntéseket a bizottság kollektíven hozza. Teszem azt a pénzelosztásnál nekem semmivel sincs nagyobb súlyom, mint bármelyik klub képviselőjének. Azt tapasztaltam, hogy az ilyen esetekben, amikor pénzelosztás van, – de máskor is – nagyon sok a manipulálásra való törekvés és a sorok között való üzenetátvitel, amikor nem közvetlenül, őszintén és nyíltan fogalmazódnak meg a dolgok. Ettől nagyon szívesen megszakadítanám a közművelődési bizottságot is, ha lehetne. Azt is tudni kell, hogy a közművelődési bizottságban különböző politikai nézeteket valló szervezeteknek vagy szakkollégiumoknak a képviselői ülnek és kényes pont lehet amikor olyan dolgokban kell dönteni, amelyeket különbözőképpen ítélnék meg ezek a szervezetek. Szeretném, ha ebből sem lenne konfliktus, hiszen igazából az

lenne a lényege ennek a bizottságnak, hogy az ilyen ellentéteket áthidalja és feloldja.

– Milyen lesz az új klubhelyiség, amiről említést tettél?

– Ez a pincében készül el és azért is fontos most erről beszélni, mert aggasztó ennek a helyiségnek a sorsa. Ugyanis a többszörösen félévvel módosított határidőt sem tartották be a kivitelezők és a legutóbbi technikai átvételkor derült ki, hogy elfelejtettek álmennyezetet építeni, elfelejtették a büfét felszerelni gépekkel, pusztán egy kávéfőző árválkodott benne. Úgy tűnik, ismét csak ki fog tolni az igénybevételi lehetőség. Ezzel a ténnyel a közművelődés kapott egy nagy pofont. Ugyanis a klubok többsége arra számított, hogy november elejétől el tudja kezdeni ott a működést. Elsősorban a Támpontot sújtja a legjobban, miután félére leszerződött programjai vannak, és az még nem derült ki, hogy mennyit kell ismét várni arra, hogy működhesen a klub. Ez az a lelketlenség, lelkiismeretlenség, ami általában a jó dolgokat is meg tudja akadályozni és meg is akadályozza. Ami ellen talán éppenséggel egy olyan értékrend, egy olyan kulturáltság közvetítésével lehet leginkább küzdeni, amilyent itt a Közgázon szeretnénk elérni,

hogy az emberekben felelősségtudat, határozott értékrend iránti vonzódás alakuljon ki általában, de a saját munkájukkal szemben is.

– Mit tekintesz a bizottság legaktuálisabb feladatának?

– Van az egyetemnek egy ügynevezett többcélú terve lent, a négyes előadó háta mögött, pontosabban az aula és a négyes előadó között. Ez egy rendkívül jól felszerelt terem. Van benne hangosítás, reflektor. Be lehet rendezni székekkel, lehet bele színpadot építeni és ott van fölötte az a híd, amelyről technikailag vezérelni lehet. Tehát színházi előadásoktól kezdve a kisebb koncertekig, ez az a hely, ahol mindent meglehet csinálni. Úgy tűnik, hogy ezt a termet az egyetem vezetése nem kívánja közművelődési célokra hasznosítani, hanem valamiféle fogadási termet vagy rektori reprezentatív helyiséget szeretnének csinálni belőle. Holott mi szeretnénk, ha ezt bármely klub, vagy akár amatőr színtársulat is használna, hiszen a lehető legalkalmasabb erre.

Fénymásológépet a diákoknak

– Tettek lépéseket a megszerzése érdekében?

– Ezzel kapcsolatban most fogok beszélni Kupcsik József rektorhelyettesel. De szeret-

nénk egy másik ügyben, a fénymásolás ügyében is lépéseket tenni. Egyszerűen nevetéses, hogy minden egyes szervezetnek rohanganl kelljen fénymásolásért a legkülönbözőbb tanszékekre. Közel ötven fénymásoló gép van az egyetemen, de egyetlen egy sincs, amely az ifjúság számára hozzáférhető. Ezért az egyetemről a közművelődési bizottság a HT-val és a HTT-val közösen egy fénymásoló gépet szeretne kapni, amely minden tevékenységi centrum számára használható lenne és talán megoldaná a problémát. Persze egy nagyteljesítményűről lenne szó, mert nincs értelme néhány tucatonként cserélni az alkatrészeket. Ez az egyik legfontosabb dolog, amit most szeretnénk elérni. A másik dolgot ezzel párhuzamosan a HT-nek kell felvállalni, hogy a hallgatóság számára is olyan folyosón elhelyezett, könnyen kezelhető fénymásoló gépet szerezzenek be, amivel jegyzetet lehet másolni és így tovább. Egy évvel ezelőtt még inkább politikai megfontolásból nem kaphattuk meg, nehogy valaki röplapokat fénymásoljon, de ez ma már nevetséges kifogás. Felesleges a politika miatt a kultúrát vagy a közművelődést büntetni.

– Halay–

Vezetői értekezlet

(Folytatás az 1. oldalról)

A rektor válaszelevelében ugyanakkor biztosítja a Műegyetem rektorát arról, hogy megérti gondjait, és amennyiben lehetséges segítségére leszünk a tornatermi problémák enyhítésében.

November folyamán a Műszaki Egyetem és egyetemünk között megbeszélésre kerül sor a szorosabb együttműködés érdekében. Ennek alapján a két egyetem várhatóan érdemessé válik a Világbank támogatására. A részletek ismertetésére lapunk visszatér.

Megszaporodtak az idegenek

Az egyebek között szó volt a menzán kialakult feszült hangulatról, amelyet a nagy tömeg idéz elő. Ennek oka részint az első évfolyam magas létszáma, részint a megszorított idegenek akik a menzára járnak ebédelni. Feltétlenül szükség van a létszám korlátozására, mert ez már meghaladja a

konyha kapacitását és az étterem befogadóképességét. Kifogást emeltek a vezetői értekezleten a menzán a kiszolgáló pultok elhelyezése ellen, javasolták, hogy ne fél háromig, hanem hosszabb ideig legyen ebédeltetés, és ez idő alatt mindvégig biztosítva legyen a választék, hiszen azért tömörül a többség 12 és fél egykor a menzán, mert attól tart hogy később már elfognak az ételek. Monek Lászlóné a gazdasági igazgató csak a jövő szeptemberre ígérhetett jelentősebb változást ezekben a kérdésekben.

A menzai feszültség mielőbbi levezetése érdekében döntés született arról, hogy új ebédeltető helyekről kell gondoskodni, például a Kinizsi utcai kollégium társalgójában, továbbá, hogy a menzajegyek lepecsételésével, fokozatosan ki kell szűrni az idegeneket.

A költözéssel kapcsolatban Zalai Ernő tudományos rektorhelyettes kifogásolta, hogy még

mindig a helyhiány miatt késik a hallgatók gépi nyilvántartása. Vezetői döntés értelmében a Közművelődési Titkárság átköltözésével a probléma megoldódik. A HT közösen a Közművelődési Bizottsággal sokszorosítógép vásárlásának igényét terjesztette elő. Jeszenszky Géza csatlakozott a kéréshez, ugyanis a dékáni hivatalok sokszorosítása is megoldatlan. Monek Lászlóné tájékoztatása szerint – noha a vezetés a sokszorosítógépek vásárlásához nem járult hozzá – a tanszékek több fénymásológépet vásároltak. Így jelenleg ötvenről, mintegy hetven másológépre emelkedett ezek száma. A rektor rendelkezése szerint a legutóbb az egyetemi pénzen vásárolt másológépekből kell kielégíteni a HT és a dékáni hivatalok igényét. Vadász István jelezte, hogy végső rendezésig készséggel nyújt segítséget kisebb példányszámban a rektori hivatal fénymásológóján, nagyobb példányszámú sokszorosítás esetén az egyetem nyomdájában.

Iván Gábor HT-elnök be-

jelentette, a Kinizsi kollégium tiltakozik, hogy a nemzetközi kosárlabdatorna megrendezése alkalmából a IV-V. éves hallgatóknak 4 napra ki kell költözniük a kollégiumból. Az egyetem vezetése meglepetten vette tudomásul ezt a hozzáállást, annál is inkább, miután erre az időszakra tanulmányi szünetet biztosított volna a diákoknak. A rektor a hallgatók szolidaritásának hiányát éltélte, miután a mi kosárlabdacsapatunk már 18 éve élvez a szolidaritás előnyét és külföldön rendszerint egyetemi kollégiumokban kap szállást. Hangsúlyozta, hogy az ilyen hallgatói magatartás kérdésessé teszi, hogy egyáltalán foglalkozzon-e az egyetem a jövőben a diákok utaztatásával.

A kollégiumban a végső döntés a kérdésben lapzártá után várható, 24-én este kollégiumi gyűlés foglal állást a kérdésben. Amennyiben negatív döntés születik a kollégium nyári hasznosításából befolyt összegből fedezik a 120 külföldi sportoló elhelyezését.

H. E.

Panaszok nyomában a KINIZSI-ben

Számos panasz érkezett a szerkesztőségbe a Kinizsi kollégiummal kapcsolatban, ezért fölkerestük Bejciné Horváth Irmát, a kollégium igazgatóját.

– Úgy tudjuk, hogy a kollégium többszáz diákjának eddig egyetlen újság sem járt, most érkeznek néhány napilap. Vajon meddig?

– Előfizettük a Népszabadságot, a Magyar Hírlapot, a Népszportot, és talán a Magyar Nemzetet is, ezek mostantól a portán olvashatók. Erre abból a pénzből jutott, amit beköltözéskor a hallgatók adnak össze közösségi célokra, fejenként 100-100 forint ez. Évekkel ezelőtt rendszeresen jártak a napilapok, de tavaly az általános egyetemi takarékoskodás ezt megszüntette. Mostanra sikerült újra megoldanunk.

– Tényleg nincs egyetlen működőképes tévé sem a kollégiumban?

– Működőképes tévé van, de nincs hol nézni. A központi antenna az épületnek csak 2-3 helyén hozzáférhető jelenleg. Az egyik a tévészooba, amit a nyári szállodáztatás alatt a hallgatók ittmaradó holmijainak raktáraként használunk. Sajnos, jónéhányan hetekig, hónapokig nem viszik el belőle a csomagjaikat, márpedig addig nem nyithatjuk ki a termet, nehogy eltűnjön valami. A lányépület földszintjén levő alkalmas térben eddig az éppen megvásárolt új ágyakat voltunk kénytelenek tárolni. Az már csak ráadás, hogy az egyik tévé be volt zárva egy olyan szobába, aminek a kulcsát az egyik nyári szállodázató elvitte és egy hónapig elfejtette visszahozni.

(Apró, ám jellemző intermezzo a beszélgetésben, hogy a kollégium "udvarosa", magyarul a kukák kezelője, aki mellesleg festőművész, arra próbálja agitálni Irmát, hogy vegyék

meg a tuti csótányirtókat darabonként hatszáz forintért.)

– *Panaszkodnak a diákok arra is, hogy nagyon drága a kollégiumi büfé.*

– Jogos, én is számtalanszor panaszkodtam már. Mivel hozzánk, vagy a DB-hez senki nem jön kifogással, a lakógyűlésen sem állt föl senki ilyen-mivel, egyelőre csak vitatkozunk, pedig akár úgy is dönthetne a kollégium, hogy ezt a büfét így bezáratja. Évek óta cirkus van ezzel. Egyszer a DB elszámoltatta már a büféseket, s akkor az derült ki, hogy elfogadható az áraképzésük. Azzal védekeznek ugyanis, hogy ők is itt a sarki közértben, kiskeráron vásárolnak, s arra tesznek rá némi százalékot. Azt mondják, nincs arra pénzük, hogy tőhertaxit fogadjanak és azzal távolabbról olcsóbban szerezzék be az árut. Tavaly november óta nem fizetik a bérleti díjat sem, igaz, mi meg elvesztettük a tolókcocsijukat. A büfét hivatalosan a DB üzemelteti, de az igazság az, hogy már teljesen önállósodott. A lakók el is pártoltak már tőle, legalább ettől észrevehetnék már hogy valami nincs rendben.

– *Állítólag senki nem képviseli a külföldi diákokat a DB-ben.*

– Elvileg lenne képviselőjük. Évekkel ezelőtt jól is működött ez így. Aztán az akkori diák végzett, a következő soha nem jelent meg DB-n, a mostani

pedig – mivel sokat utazik – tízből ha kétszer ott volt a megbeszéléseken, sokat mondok. Idén tanévkezdéskor el is felejtettük kiírni a nevét a DB-névsorba, ezt egy kicsit zokon vette. A külföldiek egyébként mindig is személyesen jönnek, ha valami problémájuk van. Régebben a gondnoknőben bíztak, most hozzám jönnek mindenért. (Ezt igazolandó jön is mindjárt egy külföldi hallgató, vendégeinek kellene pótágyne-mű.) Azért jó lenne, ha valamelyik külföldi diák aktívan részt venne a munkánkban.

– *Azt is beszélnek, hogy a DB-tagok kivételezett helyzetben vannak, ők kapják a legjobb szobákat stb.*

– Ez bizonyos értelemben igaz. Jogos is, mert rengeteget dolgoznak. Hadd emlitem csupán azt, hogy az idén egy héttel előbb véget vetettünk a szállodázásnak – ők föl is háborodtak ezen – azért, hogy legyen idő legalább kitakarítani a szobákat – mert ezt már nem fizeti a nyári

vállalkozás. A DB-tagok többsége egy héttel előbb megérkezett, takarítottak, szervezték a javításokat, főlhordták a szobákba a söprűket, mosdótálakat ilyesmiket, összeszedték a szemetet, plakátot írtak, nyomdába mentek, hogy minden időre kész legyen. Így aztán, amikor konkrét szobát kérnek például beköltözéskor, előnyt élveznek, de általában is igaz az, hogy igyekszünk teljesíteni a szobabeosztásra vonatkozó kéréseket; most is volt több emelet, akik együtt akartak maradni, azt is eldöntötték, hogy melyik emeleten, ki-kivel, melyik szobában szeretne együtt lakni. Az egyik társaságból például csak egy volt DB-tag, a többi nem. Előfordul, hogy mondjuk két DB-tag egy bizonyos szobát kér, meg is kapja és nem tesszük át őket egy másik szobába azért, mert valaki más is azt a szobát szeretné később.

– *Az önkormányzatnak pénz nélkül úgyszincs sok értelme. Ti mennyiből gazdálkodhattok?*

– Évekig az volt a rendszer, hogy ha kellett valami, a gondnoknő megigényelte a gondnoki osztályon, aztán ők vagy megvették, vagy mást vettek, vagy hosszú hónapok múlva közölték, hogy nincs pénz. 1988-ban 349 584 forintot költöttek a Kinizsi kollégiumra, ebből ágyakat, lámpákat, asztalokat, székeket vettek. Mostanra sikerült kiharcolni, hogy évente kapjunk egy bizonyos összeget, amit saját döntésünk alapján költhetünk el. Ez most 1 millió 151 ezer forint. Soknak tűnik, de ahhoz képest, amit kellene cserélni, nagyon is kevés. Ágyneműket kellett vennünk, ágyakat és lámpákat, de kellene új sötétítőfüggöny, hűtőszekrény és sok minden más is. Ezek valószínűleg jövőre maradnak. Az emeletek összeírták, mi kellene, s ez alapján a DB dönt a beszerzésekről.

mg

1989 október 23. Rózsa Gábor felvételei.

Esélylatolgatás a szociáldemokráciáról

A szociáldemokráciáról írni és beszélni ma rendkívül divatos lett. Ritkábban hallatszik azoknak a hangja, akik magukat a szociáldemokrácia híveinek tartják és ezt nyíltan is vállalják. Különösen sokszor élnek azonban a mai MSZP, a tegnapi MSZMP vezetői azzal a lehetőséggel, hogy a szociáldemokraták hazai és nemzetközi tapasztalataira hivatkozzanak. Sokan közülük maguk is szocdemek voltak, vannak, olyanok, akik más talajról indulva jutottak el ugyanide. De nem tagadható, hogy jónéhányukat saját hatalmuk átmentése érdekli. Talán azért történik mindez így, mert a magyar társadalom valóban eljutott odáig, hogy európaiságát legfőbb erényének tartja. Az emberek irtóznak az erőszakosságtól, megvetik azt a hatalmat, amely – bárhol a világon – csak így tudja magát fenntartani. Régesrég kiábrándultak a dicsimuszokból, a "holnapra felforgatjuk az egész világot" rohamcsapatos idejéből.

De tévútra vihet az a nézet is, hogy ezután csak valami "harmadikút", egy magába zárkozó tündérvilág jöhet Magyarországra az oly áhított semlegesség elérésével. Egy ilyenfajta semlegesség Európától való leszakadásunkat konzerválná.

Ha azonban a szociáldemokrácia esélyeit vizsgáljuk, visszafelé kell tekintenünk az időben. Az István király országglása óta eltelt ezer évben a külső nyomás a belső kettészakítottsággal együtt tudta romboló hatását kifejteni. Sokszor azonban a belső egység is kevés lett volna olyan nagymértű változások ellen, amelyek a nagyhatal-

mi logikának megfelelően népeket kergettek kiteszítottságba, országokat tüntettek el a térképről.

A mai változások lényege viszont éppen abban áll, hogy egy páratlanul ritka történelmi helyzet alakult ki Európa innenső részén, amelyet a nagyhatalmi versengés helyett a megegyezés szelleme ural. Bár a jövőben a szovjet helyzet képlékenysége miatt törvényszerűek lesznek a megtorpanások, történelmi távlatban a visszarendeződés elképzelhetetlen.

A világpolitikai helyzet e sajátos alakulása most Magyarországnak is megadta az esélyt a felzárkózásra. A szociáldemokrácia Latin-Amerikától Nyugat-Európáig számos országban bizonyította már, hogy az általános esélyegyenlőség fogalmát le tudja fordítani az élet nyelvére. Sem a Horthy-féle dzsentrivilág, sem a 40 éves kommunista hatalom nem tudta megakadályozni és felszámolni a tömeges elszegényedést, lemaradásunkat a fejlettek centrumától, a természeti környezet pusztítását. A szociáldemokratáknak nincs mindenre érvényes receptjük, amely – bárhol is alkalmazzák – a legjobb eredményt hozza. De a szabadság világáért való küzdés olyan energiákat szabadít fel, amelyek nemcsak katalizálni tudnak, hanem hajtóerőként is működnek. És mi ezekre számíthatunk.

Pálfi István

A Szocdem. Ifjúsági Mozgalom
Ideiglenes Ügyvivői Testületének tagja

Azt mondani, hogy Magyarország gazdasági, politikai és morális csőben van, immár közhelyszámba megy, még ha egy-másfél évvel ezelőtt voltak is olyanok, akik ezt tagadták. A gazdaság egészét áthatja a stagnálás, a recesszió, azonban van a magyar társadalomnak egy olyan "ágazata", mely túltermelési válsággal küzd. Ez a politika. Sorra alakulnak a pártok (ma legalább 15 van belőlük), mozgalmak, szervezetek, s ha nem is állítják magukról, hogy a világot megváltoztatják, de egyikük-másikuk mindenesetre úgy lép fel, mint a "magyar jövő" egyedüli letéteményese. Mondhatnók, hogy a "túltermelés" a pluralizmus természetes velejárója.

Egy dolgot azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni. Azt, hogy a létrejövő szervezetek egy részét valós társadalmi igény hívta létre, és a társadalomért tevékenykednek.

Mit tehet a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom a jelenlegi helyzetben?

A SZIM ez év februárjában, 41 évi kényszerszünet (amelyet csak '56 októberének néhány napja szakított meg) után újította fel működését, mint a Magyarországi Szociáldemokrata Párt Ifjúsági Mozgalma. A pártbéli viták egy ideig a SZIM tevékenységét is gátolták, míg nem a tagság többségében megfogalmazódott az az igény, hogy a mozgalom a párttal a "veled, de nélküled" típusú viszonyt válassza mivel a pártbéli platformvitáknak a SZIM-ben való folytatása szétzilálta volna az ifjúsági mozgalmat. Mint szoci-

A Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom lehetséges feladatai

aldemokrata mozgalom, az MSZDP-t támogatja, programját elfogadja, de fenntartja magának azt a jogot, hogy az ifjúságot érintő kérdésekben külön programot készítsen és elvárja, hogy a párt más kérdésekben is kikérje a véleményét. Az, hogy a SZIM nem készített egy komplex társadalmi-gazdasági programot, annak egyrészt az az

oka, hogy a rendszerváltás szociáldemokrata programját az MSZDP elkészítette, nálunk 25-30 éves fiataloknál nagyobb felkészültségű szakemberek részvételével.

A másik ok pedig az volt, hogy úgy érezzük, a mai helyzetben egy olyan ifjúsági mozgalomnak, mely kizárólagosan a politikálást tűzi zászlajára, nincs

jövője. A SZIM nemcsak politikai mozgalom kíván lenni, hanem érdekvédelmi funkciókat is el akar látni, különös tekintettel a perifériára sodródott csoportok érdekvédelmére (ilyennek gondoljuk az ifjúság jelentős részét is). Együttal kultúrmozgalmi feladatokat is felvállal, a szociáldemokrata szellemiségnek – szabadság, társadalmi igazságosságra való törekvés, humanum, szolidaritás, tolerancia – megfelelő kulturális rendezvények szervezésével.

A közeljövőben megvalósuló akciók:

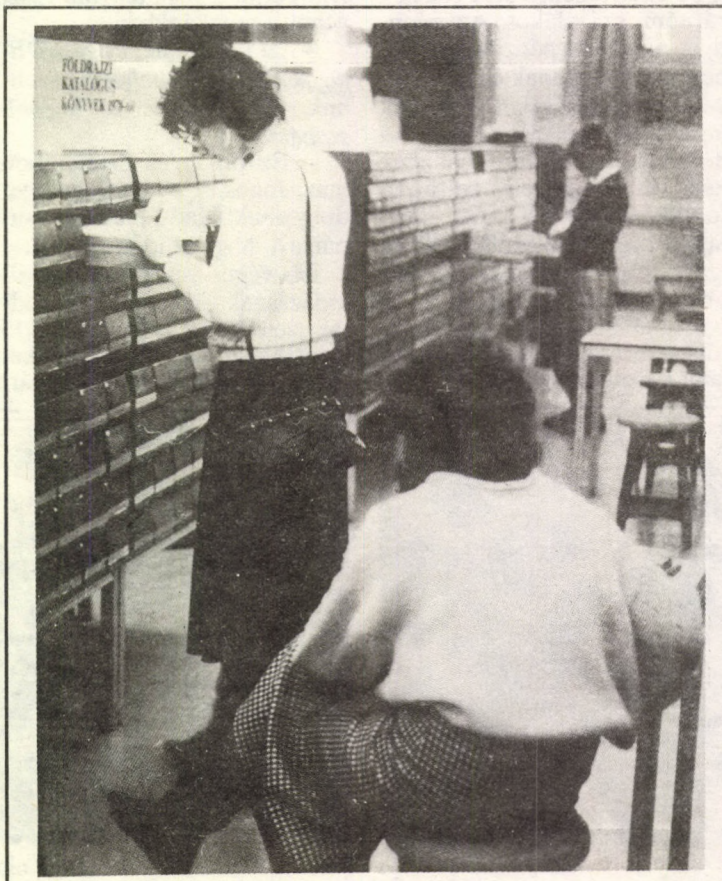
Pusztuló természeti és nemzeti kincseink védelmére figyelemfelhívó kiállítássorozatot kívánunk rendezni, az ebből befolyt összeget műemlékvédelemre fordítanánk.

Ezért kérünk mindenkit, aki a szíven viseli az ügyet, küldjön fotókat a következő címre: Csuka Olga, 6725 Szeged, Rákóczi u. 14. A kiállítássorozat helyszíneiről a fényképeket küldők értesítést kapnak.

A SZIM-biózis környezetvédő csoportunk a Bükkben lévő források, valamint az itt lévő, elhagyott turistaházak rendbehozatalát kívánja elvégezni. E turistaházakban előzetes rendelés után minden fiatal kedvezményes áron szálláslehetőséget kapna.

Tervbe vettük egy képzőművészeti kiállítás és egy irodalmi pályázat meghirdetését, ifjúsági klubok létrehozását, koncertek szervezésén fáradozunk.

Farkas Béla
AZ MSZDP Országos
Választmányának tagja

Zsubori Ervin

Akár egy almatábor késő nyár vagy ős Margitnak

– egy férfiportré háttéranyagából –

mostanában megint olyan beszélgetésekre vágyom mint amiket ott az almafák alatt folytattunk veled az egyetem előtti építőtáborban épphogy csak elkezdődtek még a nyolcvanas évek

páratlan tér-idő egy ilyen almatábor ahol az ember már megtudta kikkel lesz ha tetszik ha nem fél évtizeden át összezárva tehát már eldőlt az is hogy akiben annyira reménykedett az nincs ezek között sem és ha már úgyis így van megnézi a többit is és választ magának mert választani kell és akkor még lehet embert választ magának a bőven mért időre – az idő ami még vagy egy évig végtelennek tetszik és szabadnak és csak jól kitölthetőnek – s ha szerencséje van hát megérezheti a kölcsönös választás üdítő büszke ízét és tudja hogy ezek a választások egy életre szólnak s ha megvolt hát minden fontos eldőlt de a legszebb mégis az benne hogy még minden lehet a kamaszkor utolsó mindenségélménye egy ilyen almatábor ahol mögöttünk van már mindaz ami ahhoz kellett hogy utoljára még átélhesük: előttünk van minden ami s amiről semmit sem tudunk

ezekben a beszélgetésekben – ahol eleinte alig akad kérdés méltó a vonzó ismeretlen felderítésére amely megmutatná minden szavával a vágyat arra hogy láttatni engedjük magunkat – szóval ezekben a beszélgetésekben minden kimondott szónak elharapott félmondatnak tágranyílt szemű rácsodálkozásnak sorsdöntő súlya van miközben kockázatnélküli is egyben hiszen a választáson – kimondva vagy kimondatlanul – már túl vagyunk ahhoz elég egy mozdulat egy ablak mellé állított vaságyról elhangzó közbeszólás egy elfojtott mo-

soly és nincs más csak mondatokkal vagy éppen hallgatásokkal álcázott remény és egymástelfogadás s ha úgy alakul hát önkéntelen véd- és dacsövetség a kölcsönösen nem-választottak között és minden perc halaszthatatlan de semmi sem sürgős mert van még idő lesz még alkalom és jó leülni a sor végén egymás mellé a földre egy fának támaszkodva és némán összekacsintva hallgatni a többiek kétségbeesett próbálkozásait az együttlétre

az ilyen beszélgetésekben tulajdonképpen nincs is miről beszélgetni a szavak a mondatok elsősorban nem önmagukat jelentik hanem csak kirajzolnak egy láthatatlan de egyre szélesedő közös hullámsávot beállítva az imbolygó zöld varázsszemes vevőket a sercegéssten frekvenciára s kitapasztva az útját a nagyteljesítményel sugárzott boldog hallgatónak és tervezni sem kell mert minden úgy lesz jó ahogy lesz és akkor ér véget ha helyette jobb akad

és miért ne akadna az önfeledt titkok sorra feltárulnak és a titoktalanságban minden elhallgatható mert nem a kimondás a fontos hanem a lehetőség a valódi meghallgatásra így válnak rég vágyott ünnepekké a kétmondatos órák s a felelőtlenül céltalan szójáték félnapjai behúzódva az eső elől az almásládák közé kitöltve s nem pótszerként helyettesítve a tágranyílt időt

igen ott a festői almafák között szerettelek meg s – hol így hol úgy – szeretlek azóta is és persze almatáborok már nincsenek s az idő sem végtelen már bár talán még szinte majdnem minden lehet ha nem is hisszük oly makacsul mint régen és ha mindez így van akkor efféle beszélgetésekre sincs már esély elmúlt a hely elmúlt a pillanat én mégis – meglehet következtlenül – ilyen beszélgetésekre vágyom megint mostanában s nem a kamaszkor nosztalgikus emléke miatt de érzem: minden újabb találkozásunkkor újra ki kell hogy válasszalak s újra meg kell hogy szerezzek magamnak ha másért nem hát azért hogy közben te is önmagad lehess

akár egy almatábor későnyár vagy ős talán épp éjszaka egy lehulló barack puffan tompán kint a kertben már feljött a hold

Szent örültek

A világtörténelem sohasem szűkölködött prófétákban, szent örültekben, önkéntes világmegeváltókban. Ha ez igaz volt a múltban, való a jelenben is. Ezzel kapcsolatban azonban még egy fontos megállapítást is tehetünk: feltűnésük ideje összekapcsolódott az úgynevezett átmeneti korokkal, váltságokkal, rendszerváltozásokkal.

Idéjét múlt közhely, de igaz: történelmi időkét élünk. Enyhült a nyomás, az emberek szabadabban lélegeznek: összeomlott az utópiákból felépített kártyavár. Mint sivatagban a bőséges eső után a virágok, úgy ütök fel fejüket a politizálni kívánó emberek, szervezetek, érdekcsoportok; nem is egy közülük szent örült, vajákos sámán, nagyszakállú, bölcs öregember. Bölcsességükkel telekürtölik a világot, két marokkal szórva eszméik többnyire terméketlen magoncát. Miféle magok is ezek? Itt a tapasztalt újságolvasó ember megáll. Valami szúrja a bokáját. Hát persze, bogáncs akadt a zoknijába. És akkor meghökken azon, hogy mi is az a "realista humán elve", és hogy hogyan lehet egy programot a "józan paraszti észre" alapozni, és mit takar "az úgynevezett bölcsesség összpontosítása", mint azt az esztári "hályogkovács", vagyis Simon Pál, a Magyar Pártonkívüliek Országos Szervezetének vezetője állította. És akkor a nyájas olvasó megnyugszik, lágyan hátradől az öblös fotelben: hát persze, "Kádár János...egy műszerész szakmával leállított Szolnokra, és bejelentette, hogy a Kádár-kormány átvette a hatalmat", míg Simon úr (elvtárs?, bajtárs?, pajtás?), sokoldalú ember: "kőműves, betanított ács, lakatos és hegesztő", méltó utódja Kádárnak. És hogy hogyan "csinál politikát" az Isten háta mögül? A válasz

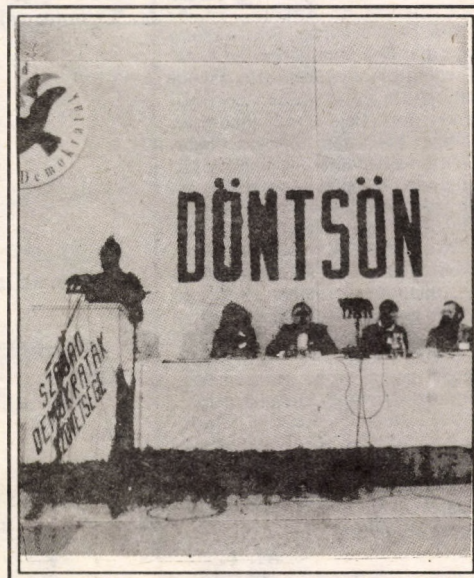
rövid, tömör, lakonikus: "Szervezőképesség kell hozzá". Lám, kedves olvasóim, itt egy ember, aki már meglelte a bölcsék kövét. És még nem is olyan nagyravágyó! Ki is jelenti mindjárt, a félreértések elkerülése végett, hogy: "Most én nem számítok túl sok tagra, csak esetleg 6-700 ezer csatlakozóra", amivel lepipálja még az MSZMP-t is! Szép, szép, komorodik el az olvasó, ám ez a roppant hatalom hatalmas életveszéllyel is jár! Ám emberünk nem akármilyen fickó, ő "még azon az áron is vállalná, ha valamelyik személy örültségében rá nem löne!"

És most, egy tejjelészajú kezdő után következzen egy igazi profi, egy bevált kommunista káder is! Szinte nekem is könnybe lábad a szemem, amint elolvasom és magam elé képzelem a következő megható jelene-tet: "Felnéz a képre, széttárja tenyerét. – Nem egészen így képzelte ő ezt. Hát nézze meg, a mellét fogja, mintha elnézést kérne..." – Lenin képe a szoba falán! Ám nemcsak a bűnbocsánat szégyenérzete, hanem a magyar történelem büszke és dicső fejezetei is ott buznognak emberünk lelkében: "Voltak nekünk is géniuszaink. De sajnos ez a csepp magyar nép mindig kiszolgálója volt egy nagyhatalomnak. Nagy Lajos korát kivéve. Akkor három tenger mosta Magyarországot határát. De aztán csatlósok lettünk. Nekem ez belsőleg fáj. De mit tudok tenni az érzésen kívül?" szakad meg a szíve a tsz-elnöknek. Ám ezután felcsillan a szeme, és büszkén mondja, hogy kinek a képét látná szívesebben a falon: "Széchenyiét, mindenképp! Hitel, Világ, Stádium". Pazar egy felsorolás. Mély, történelmi lelkület.

Ám nemcsak nagylelkű, hanem szűkkeblű tsz-elnökök is vannak. Így a jászladányi, aki egy pompás díszsír hely tulajdonosa. Persze, persze, egy tsz-elnök legyen csak a

temető közepén, ha kell majd, biztos jól jön a szervezőképessége, amit a tsz-szervezésnél annak idején olyan gazdagon kamatoztatott! De ne csak a sírja legyen szép, hanem a felirat is rajta, hogy: Világbéke poraira! Hogy mit jelent ez? Mondja ezt el ő maga: "Hát kérem, ez azt jelenti, hogy egyszer majd megszűnik a világon ez a kalamajka, ami most van. A proletárok egyesülnek mindenütt, oszt nem lesznek kizsákmányoló rendszerek." Mint látjuk, emberünk képzett kommunista káder. Hallgassuk meg, mi a véleménye a jelenkori helyzetről: "csak felbosszant, hogy az a sok lesipuskás, akinek most jár a szája, hol a picésába vót régebben?". Hm kérem, hát hol is? Nem tudom. Talán egy másik cikkben erről is szó lesz majd. De nem ezzel a címmel.

M. T.

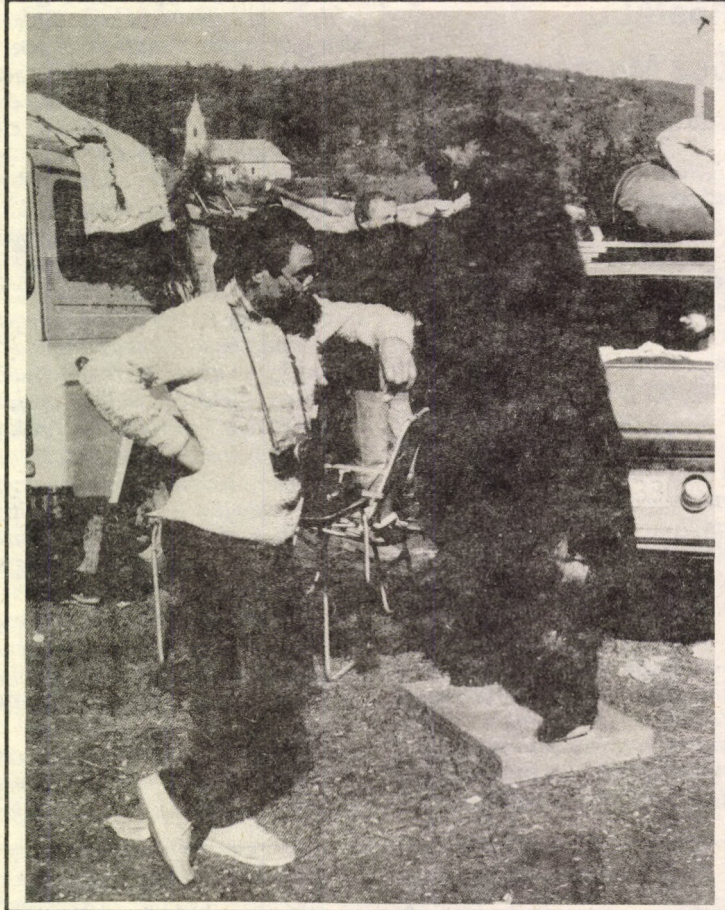
Vörösen izzó kályhában

Rémtörténet

A minap az utam a temetőn keresztül vezetett. Történt ez úgy, hogy villamossal mentem ki a kollégiumba (mivel már lekéstem az utolsó tarkaréti buszt is), és a két pont (lásd villamosmegálló-kollégium) között a legrövidebb út – az egyenes. No, szóval átvitettem magam a mohos téglakerítésen, és lehuppantam az ázott, nedves földre. Hirtelen minden sötét lett. Az égbolton gyengén világott a hold, néha egy-egy felhőfoslány úszott elé, és ekkor már csak a csillagok pislákolnak sápatagon a fejem fölött. Felálltam, sáros kezemet a nadrágomba töröltem, és botladozó léptekkel indultam el, hátam mögött hagyva a kerítést. Egy vizes tócsába léptem; a cipőm átázott, a lábam tiszta víz lett. Ráadásul a szél is elkezdett fújni, velőig hatott a hideg. Magamban szitkozodva sietősen megindultam. Egy-szercsak, hirtelen, egy lesüllyedt kripta tetéjére léptem. A kőlap megbillent, én pedig beestem a tátongó, éjfekete gödörbe. A fejem fölött a kripta fedele hangos koppanással esett a helyére. Ekkor mintha minden megmozdult volna odabent. Hideg, csontos ujjak csusszantak a nyakamba, körbefonták és szorongatták a torkomat. A kezdeti halk kaparászások, suttogások hangos gúnykacajjá erősödtek. Menekülni próbáltam. Teljes erőmből nekifeszültem az érdes betonlapnak, mindkét kezemmel próbáltam felnyomni, hogy szabaddá váljon az út előttem. Ekkor éreztem, hogy egy vasmarok megragadja a bokámat, és el kezd lefelé húzni. Pánikba estem. Utolsó erőmből nekirugaszkodtam, és a kőlap hangos dörrenéssel arrébb csúszott. Szabaddá vált az út előttem! Visszakézből lefejtettem bokámról az izmos ujjakat, felhúztam magam a kripta oldalán, kiugrottam a veremből, és teljes erőmből elkezdtem rohanni. A bokrok feszített nyílként vágódtak az arcomba, tüskés ágaik véresre karcolták a képeimet. Homlokomon a verejték gyöngyözött, számból gőzfelhőként tört elő a forró lehellet. Szemem vérbenforgott az ijedségtől, szívem hangosan vert. Egy fa gyökerében felbuktam, és végigszánkáztam a sikos földön. Nagy csörrenéssel rám ugrott egy fekete alak. Elkezdtünk birkózni. Ekkor láttam, hogy egy nagy, fekete csuha van rajta, és a szemgödörében mint ha rubintok vörösléneek. Fogait csattogtatta, és gúnyosan velőtrázóan kacagott. Feje körül denevérek szálltak hangosan vijjogva, belebelemarva testembe. A bokrok fájdalmasan zörögtek, leveleiket orkán tépte. Elkezdett az eső szemerélni. A finom permet, összekeverve arcomon az izzadsággal és a rákent sárral, sötét léként csöppent le az államon. A szájam íze keserű lett. A gigászi tusakodásban egyre jobban melegem lett, annyira, mint ha egy izzó kályha belsejében küzdenék. Ekkor enyhe nyomást éreztem a bordámban. Hirtelen felpatantak a szemeim. Kezeim bágyadtan hanyatlottak alá. Felkönyököltem és körülnéztem. Az ágyamban feküdtem, és félkézrel átöltem a radiátort. Úgy látszik, már megint rosszat álmodtam.

M. T.

Műmedve

UNIVERSITAS-INFORMÁCIÓK

Újra érvényes a már tavasszal jól bevált prémiumrendszer!

Ennek lényege: az a tagunk, aki egy adott hónapban, egy munkán legalább 40 órát dolgozik, az arra a keresetére 10 % prémiumot kap, azaz például 70 Ft-os órabér helyett 77 Ft-os órabérért dolgozik. Ez a rendszer 1989. október 1-től 1989. december 31-ig érvényes.

Aki a tagsági viszonyát 1989. október 20-ig nem hosszabbította meg, az még 1989. november 20-ig megteheti az irodában, 200 Ft-os Különjárási díj befizetése ellenében. (Ehhez az érvényes diákigazolvány szükséges!)

Tagsági viszonyt hosszabbítani hétfőtől csütörtökig 9-16 óráig lehet.

Egyéb ügyekben (belépés, kilépés stb.) a pénztár hétfőtől csütörtökig 13-16 óráig van.

Aktuális információkért keresd fel az irodánkat, telefonon, vagy személyesen.

Típusmunkáink:

- 1/ szakmai (adminisztratív, közgazdasági)
- 2/ nyelvhasználat
- 3/ számítástechnika, adatrögzítés
- 4/ marketing
- 5/ fizikai (alkalmi, rendszeres)
- 6/ ügynöki

Érdekesség: most már vannak három számjegyű órabérek is!!

Címünk: 1092 Budapest, Kinizsi u. 1-7. I/160. szoba

Telefon: 117-0233/150. vagy 117-6426

Keress bennünket, hogy kereshess!

UNIVERSITAS

Nyilatkozat

Fenyegető telefonhívások miatt is közlöm, hogy Antoniewicz Rolanddal semmilyen rokoni vagy elvbaráti kapcsolatban nem állok.

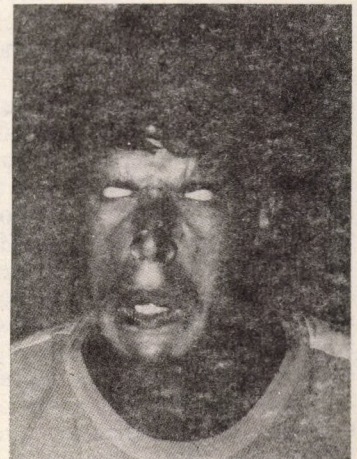
Dr. Antoniewicz Flórián
egyetemünk docense

Pályázat

Újjáalakul az Egyetemi szemle. Az egyetem rektora pályázatot hirdet az új, szakmai folyóirat nevére. A legjobb pályázatot beküldő ötezer forintot nyer. Beküldési határidő: december 10. A pályázatokat a rektori hivatalhoz kell eljuttatni.

Egyszer fent, egyszer lent

A vizsga rémképe

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly
Közgazdaságtudományi Egyetem
lapja

Felelős szerkesztő: HALAY EDIT

Szerkesztőség: Budapest, IX.
Dimitrov tér 8. 1093
Telefon: 117-4548

Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII.,
Blaha Lujza tér 3

Felelős kiadó: VÁGNER
FERENC
88-6874.

Készíti: Dél-pesti É.Sz.K.V.

Felelős vezető:

Kerekes Ferenc

Telefon: 164-0423

ISSN 0230-7529